

XXIV ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ПЪРВА РЕДОВНА СЕСИЯ

Стенографски дневникъ

НА

60. заседание

Срѣда, 22 февруарий 1939 г.

(Открито въ 15 ч. 45 м.)

Председателствували: председателятъ Стойчо Мошановъ и подпредседателятъ Георги Марковъ.
Секретари: д-ръ Найденовъ Найденовъ и д-ръ Петъръ Яламовъ

СЪДЪРЖАНИЕ:

Съобщения:	Стр.	По дневния редъ:	Стр.
Отпуски	1703	Законопроекти:	
Питане	1703	1) за образуване на нови общини (Първо четене —	
Предложения	1703	продължение разискванията и приемане)	1704
Съобщение отъ председателя, че на днешния денъ		Говорили:	
преди 60 години е било открито Учредителното		С. Станевъ	1704
Народно събрание, свикано да изработи консти-		С. Поповъ	1706
туцията на новоосвободената държава и под-		С. Топаловъ	1708
канване народното представителство да почете		Ц. Петковъ	1711
памятъта на починалите създатели на новото		В. Боневъ	1715
устройство на държавата и да отдаде слава и по-		И. Робевъ	1716
чтить на останалите въколцина живи участници		М-ръ Н. Недевъ	1720
въ това Учредително Народно събрание, като		2) за измѣненіе на чл. 64 отъ наредбата-законъ за	
се упълномощи бюрото да имъ изпрати теле-		пенснитъ за инвалидностъ (Първо четене — ра-	
графически поздравления	1703	зискване	1722
Писмо отъ Тодоръ Ив. Жебаровъ, участникъ въ		Говорилъ:	
Учредителното и I-то велико Народно събра-		зискване	1722
ние, съ което поздравява председателството и		Дневенъ редъ за следващото заседание	1726
народните представители за задружното, до-			
бросъвъстно, бързо и ползотворно работене за			
преуспѣването на България (Прочитане отъ			
председателя)	1703		

Председателъ Стойчо Мошановъ: (Звъни) Присѣдствуватъ нужниятъ брой народни представители. Отварямъ заседанието.

(Отсѣдствуватъ г-да народните представители: Александъръ Симовъ, Борисъ Мончевъ, Георги Чалбуковъ, Димитъръ Марковъ, Димитъръ Нейковъ, Димитъръ Маджаровъ, Димо Янковъ, Дойко Петковъ, Еню Поповъ, Иванъ Бояджиевъ, Илия Радевъ, Косю Аневъ, Никола Търкалановъ, Петко Стайновъ, Първанъ Марковъ, Ради Пляковъ, Серафимъ Георгиевъ, Таско Стойковъ, Христо Василевъ и Христо Гатевъ)

Бюрото има да направи следниятъ съобщения:

Разрешени сѫ отпуски на следните народни представители:

На г-нъ Серафимъ Георгиевъ — 1 денъ, за 22 т. м.;

На г-нъ Димитъръ Марковъ — 1 денъ, за 22 т. м.;

На г-нъ Еню Поповъ — 2 дена, за 22 и 23 т. м.;

На г-нъ Никола Търкалановъ — 2 дена, за 22 и 23 т. м.

Постъпило е питане отъ народния представител г-нъ Тодоръ Кожухаровъ къмъ г-нъ министъръ-председателя и министъръ на външните работи, по поводъ преминаването презъ България на турския министъръ на външните работи, г-нъ Сарадчоглу.

Постъпили сѫ следните законодателни предложения:

Отъ Министерството на финансите — решение за освобождение отъ вносно мито и други данѣци и такси вносите презъ Ломската митница съ вносна декларация № 4 отъ 3 януарий 1939 г. казанъ за парно отопление, заедно съ принадлежностите му, за нуждите на Италианската легация въ София.

Отъ Министерството на финансите — решение за освобождение отъ вносно мито и др. данѣци и такси, вклю-

чително и амбалажа, 11.000 кгр. бруто ваксина, съ специални грудкови бактерии, която ще се внесе презъ 1939 г. отъ „Соя“, българско акционерно дружество въ София, ул. „Аксаковъ“ № 5.

Тия законодателни предложения ще се раздадатъ.

Г-да народни представители! На днешния денъ преди 60 години е било открито Учредителното събрание, свикано да изработи конституцията на новоосвободената държава. По този случай ви поканвамъ да почетемъ съ ставане на крака (Всички ставатъ на крака) памятьта на починалите създатели на новото устройство на държавата и да отдадемъ слава и почитъ на останалите въколцина живи участници въ това Учредително Народно събрание, като упълномощите бюрото да имъ изпрати телеграфически поздравления. (Ражкоплѣскавия отъ всички страни)

Г-да народни представители! Бюрото на Народното събрание е получило следното писмо: (Чете)

„Господинъ председателю! Шестдесетъ години отлетѣха въ вѣчността, отъ когато князь Дондуковъ — Корсаковъ, въ старопрестолния градъ на нашите царе, откри Учредителното събрание, което щѣше да изработи органическия уставъ за управление на новосъздаденото княжество България. Събранието се състоеше отъ лица: духовни, учители, правници, търговци и земедѣлци; нѣкои отъ тяхъ носѣха на гърба си „Илями отъ Давидъ мезлиши“ за неблагонадеждностъ, или следи отъ турски ятагани. Ако и значителна частъ отъ тия пратеници, избрани на всемо едногласно отъ народа, да нѣмаха понятие отъ закони, тѣ въ 27 заседания изработиха конституцията, която днесъ е вашето „вѣруе“. Следващото велико Народно събрание на 17 априль избра за пръвъ пѣтъ българския князь Александъръ Батембергъ.

Азъ бѣхъ единъ отъ пратеницитѣ на Шуменски окръгъ и въ двѣтъ тия народни събрания. Всемиловитиятъ Богъ благоволи да ме поживи до днесъ, и доколкото зная, ние съ единъ или двама другари, сме неджави остатъци отъ тия първи строители на свободна България.

Господи! председателю! По поводъ на тая годишнина, азъ, старецътъ, си позволявамъ да поздравя Васъ и почитаемитѣ родолюбив... народни представители отъ 24-то обикновено Народно събрание, за вашето задружно, добросъвъстно, бързо и плодотворно работене за преуспѣването на България.

Дали ще мога и догодина да Ви поднеса моитѣ поздравления, или ще трѣбва да кажа: нинѣ отпущаеши раба твоего, това само Богъ знае.

Приемете, г-нъ председателю, моитѣ почитания.

Тодоръ Ив. Джебаровъ. (Ръкоплѣскания отъ всички страни)

Григоръ Василевъ, Петко Стояновъ, Димитъръ Търкалановъ и други народни представители отъ лѣво: Да живѣе Конституцията! (Ръкоплѣскания. Всички ставатъ на крака).

Председателъ Стойчо Мошановъ: Г-да народни представители! Днесъ трѣбва да опредѣлимъ датата за разглеждане запитването на народния представител г-нъ Петко Стояновъ, подадено въ лицето на г-нъ министър-председателя, къмъ правителството. По този поводъ има думата г-нъ министърътъ на правосъдието.

Министъръ Николай Иотовъ: Азъ съмъ натоваренъ отъ г-нъ министър-председателя да предложа, утре да се постави на разглеждане това запитване, за да му се даде отговоръ.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Тия отъ г-да народнитѣ представители, които сж съгласни съ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Димитъръ Гичевъ: Искамъ думата.

Председателъ Стойчо Мошановъ: За какво искате думата?

Димитъръ Гичевъ: Има едно питане по външната политика къмъ г-нъ министър-председателя. Станатъ интересни международни събития. Трѣбва да се освѣтли народното представителство.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Както виждате, отговаря се на питаня и запитвания.

Димитъръ Търкалановъ: И азъ искамъ думата.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Нѣмате думата.

Пристъпваме къмъ първата точка отъ дневния редъ:

ПЪРВО ЧЕТЕНЕ ЗАКОНОПРОЕКТА ЗА ОБРАЗУВАНЕ НА НОВИ ОБЩИНИ — ПРОДЪЛЖЕНИЕ РАЗИСКВАНИЯТА.

Има думата народниятъ представител г-нъ Стефанъ Станевъ.

Стефанъ Станевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Внесениятъ законопроектъ е още едно, може би лишно, доказателство за характера на законодателството следъ 19 май, за неговото несвършенство н: — защото кое ли човѣшко дѣло е безпогрѣшно — а по-скоро за това, че то носи характера и белега на прибрзаността и на случайността и затова, че има много допустнати грѣшки и пропуски въ него. Въ този редъ на мисли и по асоциация на идеитѣ, азъ си спомнямъ за знаменититѣ думи на Жанъ Жакъ Русо: „Колко много сж пжтищата къмъ заблудеността, а единъ е само пътътъ къмъ истината“. А Лесингъ бѣше казалъ: „Най-големиятъ човѣкъ е способенъ на най-голяма грѣшка“. Ето защо азъ не сждя никого, не обвинявамъ никого, а само правя констатация за едно дефектуозно, ако бихъ могълъ така да се изразя, законодателство, за една дефектна законодателна дейностъ. Внесениятъ законопроектъ азъ схващамъ, че има целта да поправи нѣкои грѣшки на едно такова законодателство.

Въ членове 6 и 8 отъ наредбата-законъ за селскитѣ общини и членове 6 и 8 отъ наредбата-законъ за градскитѣ общини е предвидена процедурата, която трѣбва да се следва при откриване на нови общини и при измѣняване

състава на съществуващитѣ общини, безъ, обаче, да има въ тия закони текстове, които да уреждатъ последицитѣ отъ откриване на нови общини или отъ измѣняване състава на съществуващитѣ общини, относно тѣхнитѣ бюджети и тѣхнитѣ общински съвети. Напримѣръ, никѣде не е споменато, когато се образува една нова община, какви приходи трѣбва да събира, въ какви размѣри и кой да ги събира до утвърждаването бюджета на новообразуваната община. Въ наредбата-законъ не е казано отъ кога влиза въ сила новообразуването на новата община и отъ кога се промѣня съставътъ на старата. Сжщо нищо не е казано въ действащитѣ наредби-закони, отъ кога влиза бюджетътъ на новата община въ сила. Не е уредено и подже-нието на общинскитѣ съветници, времетраенето на мандатитѣ имъ и пр. и пр. Азъ считамъ, че за да се попълнятъ тия празноти въ сегашнитѣ наредби-закони за градскитѣ и селскитѣ общини, се внася този законопроектъ. Съ него ще се даде възможностъ на новообразуванитѣ общини да функциониратъ правилно и редовно.

Като поздравявамъ г-нъ министъра на вътрешнитѣ работи за навременната и щастлива идея да внесе този законопроектъ, същевременно му препорѣчвамъ да продължи въ това направление. На насъ вснѣца ви е известно, какъ ние по много съображения одобрихме всичкото онова грамадно множество отъ наредби-закони, издадени следъ 19 май, а най-вече, за да се внесе спокойствие и миръ въ страната. За да не се човъркатъ стари рани, за да се нормализира, съ една речъ, положението на страната, ние приехме и одобрихме тия наредби-закони еп bloc, както се казва, или да се изразя съ думитѣ на нашия народенъ поетъ: „Отъ днеска нататъкъ българскитѣ родъ история има и става народъ“! (Оживление)

Ето защо азъ считамъ за ненуждно да се убеждаваме взаимно въ това, че има грѣшки въ тия наредби-закони, че има грѣшки и въ наредбитѣ-закони за градскитѣ и селскитѣ общини и че тия грѣшки не се изчерпватъ съ тая, съ която ни занимава разглежданиятъ законопроектъ и която той иска да изправи.

Относно назначаването на кметовѣтѣ, безспорно, допустнати сж много неправилности. Бързамъ да направя една концесия на тия, които говориха преди мене въ защита на изборния кметъ.

Азъ самиятъ съмъ билъ кметъ и дългогодишенъ общински съветникъ и като такъвъ зная, колко пжти много мои инициативи отъ несъмнена полза за града сж били провалени по вина на общинскитѣ съвети, и то общински съвети не на едно село, но на единъ окръженъ градъ съ доста будно население и политически възпитано. И все пакъ, макаръ да съзнавамъ трагичното положение на кмета въ миналото; макаръ да съмъ убеденъ, както токущо споменахъ, че много мои инициативи отъ несъмнена полза за града сж били провалени по вина на общинскитѣ съвети; макаръ да съмъ убеденъ, че въ миналото кметовѣтѣ често пжти, ако не бѣха играчка въ рѣцетѣ на общинскитѣ съвети, то биваха въ пълна, ако щете робска зависимостъ отъ общинскитѣ съвети, решенията на които за него бѣха законъ — а често пжти той бѣше длъженъ да се съобразява и съ капризитѣ на общинскитѣ съвети — азъ съмъ наклоненъ да направя една концесия на тия, които защитаваха изборния кметъ, въ смисълъ, че би могло да се върнемъ отчасти къмъ старата система. И за да не бѣда криво разбранъ, нека да се изясня тутакси. Азъ смѣтамъ, че би могло кметовѣтѣ въ градоветѣ да не бѣдатъ назначени, а да се избиратъ направо отъ гражданитѣ, но не отъ общинскитѣ съвети, както бѣше въ миналото, и да не се поставя кметътъ въ пълна зависимостъ отъ общинския съветъ, защото, повтарямъ, често пжти неговитѣ инициативи сж спъвани отъ общинския съветъ. Азъ считамъ, че назначаването на градския кметъ все пакъ е, може би, една грѣшка, защото, признавамъ, че е обидно до нѣкъде за будното и интелигентно градско население да му се назначава кметъ. Считамъ, че старата идея отъ XIX-то столѣтие за справедливата държава, която хармонично съчетава въ себе си свободата и равенството на отдѣлнитѣ граждани съ държавата и съ всемогъществото на народната воля, все още си остава нашъ идеалъ. Затова смѣтамъ, че назначението на кмета носи елементъ на обида за гражданитѣ, че то до известна степенъ е въ противорѣчие съ всемогъществото на народната воля, че до известна степенъ е въ противорѣчие и съ принципитѣ на самоуправлението.

Тукъ е мѣстото, гдето трѣбва да отворя една скобка и да заявя, безъ да желая да влизамъ въ споръ, че не съмъ съгласенъ съ поддържаната вчера отъ колегата г-нъ Серафимъ Георгиевъ теория за самоуправлението. Макаръ и мимоходомъ, ще кажа, че той дава, ако не едно произволно, то едно много свободно тълкуване на законитѣ за

градските и за селските общини, респ. на понятието „самоуправление“, което далеч не е това, което той разбира и въ което се помъчи да убеди и насъ. Все пакъ, г-да народни представители, това е едно мнение, едно предложение на въпроса, но не и неговото разрешение. Азъ, обаче, не отхвърлямъ принципа на самоуправлението отъ кметския институтъ, съ който той е неразривно свързанъ, и азъ се ползувамъ отъ случая да направя своята препоръка на г-нъ министъра на вътрешните работи, като го помоля да спре вниманието си върху този въпросъ и да ни сезира единъ денъ съ него, за да се произнесе окончателно.

Ако, г-да народни представители, назначаването на градския кметъ е може би една грѣшка, по съображенията, които изложихъ, назначаването на селския кметъ считамъ, особено следъ положителните му дѣла, които сж налице, за много сполучлива реформа, и тия оживѣни спорове, които ставаша по този въпросъ нѣкога у насъ, а и въ много други по-напреднали страни, сж вече твърде много остарѣли. Предъ насъ сж дѣлата на назначаемия селски кметъ, предъ насъ сж училищата-храмове, които той създаде, предъ насъ сж общинските домове, които той създаде, предъ насъ сж и разнитѣ лѣчебни заведения, които той създаде, предъ насъ е неговата колосална благоустроителска работа, която той извърши: канализация, водоснабдяване и пр. и пр.; предъ насъ е неговата всестранна дейностъ, която бихъ могълъ да нарека чудо. Тия паметници сж предъ насъ и ние не можемъ да не ги признаемъ. Отричатъ ги само тия фанатици, които желаятъ на всѣка цена да се върнемъ назадъ.

Но когато говоримъ за тия грамадни паметници, които, безспорно, създаде назначаемиятъ селски кметъ, никой не се сѣща за безименния герой, за нашия селянинъ, безъ помощта на който азъ не зная какво би могълъ да направи тоя назначаемъ кметъ. Голѣми сж материалните и духовните жертви, които селянинътъ направи за изграждането на тия паметници. Вие знаете неговата мъченическа, ще я нарека, работа презъ лѣтото. И когато презъ м. юний земята се запала отъ знояното слънце, когато селянинътъ е сжтински робъ на тая земя и работи почти денонощно, както и въ празникъ, когато трѣбва да си отпочине, да възстанови своите сили, да се преоблѣче, да се почисти, той бива лишаванъ отъ почивка и пращанъ на ангария: да пече тухли, да прекарва чакълъ, пѣськъ и т. н. — азъ зная такива случаи — работа, безъ която, повтарямъ, нашиятъ назначаемъ кметъ едва ли би могълъ да изгради тия паметници. Нашиятъ селянинъ се примирява съ това и жертвува почивката си, нужна му да възстанови силите си, защото има съзнанието, че се вършатъ, безспорно, полезни работи, а може би и затуй, защото е извънредно много склоненъ къмъ работа изобщо. Но, г-да народни представители, можете да си представите трагедията на този селянинъ не тогава, когато често пъти му се отнема почивката, а когато е откъсванъ отъ неговата работа, която и тѣрипи никакво отлагане, когато неговите очи, отправени къмъ небето, гледатъ дали нѣма да се зададе отъ нѣкъде нѣкой градоносенъ облакъ, та да пожъне преждевременно неговия трудъ. Такъвъ случай имаше миналата година. Помолихъ околийския управителъ да вѣзе въ положението на хората, които не отказватъ да работятъ, които съ готовност и съ удоволствие желаятъ да извършатъ обществената си повинностъ, да ги остави да свършатъ по-напредъ тѣхната неотложна полска работа. Околийскиятъ управителъ, обаче, ми каза: „Има единъ трудовъ планъ, който трѣбва да се изпълни“. Каточели той е библия, нѣщо ненарушимо, нѣкакъвъ законъ, който не може да бѣде покѣтнатъ, та трѣбва да се откъсватъ хората не въ недѣлни дни, а въ работни дни, въ сезона на тѣхната работа и да бѣдатъ пращани да изпълняватъ обществената си повинностъ.

Още отначало, когато заговорихъ по този въпросъ, моята мисль бѣше и си остава: кметътъ въ селото да си остане назначаемъ, защото, макаръ и съ прѣкомѣрни жертви, това голѣмо творчество въ нашето село, както споменахъ преди малко, се дължи на тоя кметъ. Ако има тукъ грѣшка, тя е въ изисквания голѣмъ образователенъ цензъ, който отнема възможността за единъ по-широкъ подборъ, за единъ по-свободенъ подборъ на лицата, назначавани за кметове. Пъкъ и образователниятъ цензъ не е гаранция, че ще се подбере най-способниятъ. Напр., преди 19 май, преди установяването на днешния режимъ, къмъ който всички ние сме приобщени, кметътъ на с. Грамада, Кулско, наистина, извърши чудеса въ това село, макаръ да бѣше съ срдѣно образование. Той бѣше прекъснатъ образованието си, за да може да отпаде силите си въ служба на селото си, да му бѣде полезенъ. Следъ 19 май тоя човѣкъ, понеже нѣмаше завършено висше образова-

ние, трѣбваше да освободи кметското мѣсто. Г-да! азъ считамъ, че действително е грѣшка тоя голѣмъ образователенъ цензъ, изискванъ за селския кметъ. Нека да бѣдатъ назначавани за кметове въ селата и хора съ висше образование, нека тѣ получаватъ съответната за образованието имъ заплата, но нека да бѣдатъ назначавани и хора съ срдѣно образование, хора мѣстни, близки до населението. Защото, г-да народни представители, този текстъ отъ наредба-законъ за селските общини, който дава предпочитание на мѣстните хора при назначаванията за кметове, поради изисквания високъ образователенъ цензъ остана само едно платоническо пожелание, една препоръка безъ практическо значение.

(Председателското мѣсто заема подпредседателътъ Георги Марковъ)

Г-да народни представители! Време е да спремъ своето внимание и върху института кметски намѣстникъ. Азъ моля сжщо така г-нъ министъра на вътрешните работи да обсъди и въпроса за кметските намѣстници, защото сега дори хора, които сж били въ миналото кметове, хора доста интелигентни, поради това, че нѣматъ нещастното подофицерско образование, което е предвидено въ закона, не могатъ да станатъ кметски намѣстници. Има случаи, когато, заради това, че въ селото нѣма хора, отговарящи на изискваниятъ отъ наредбата-законъ условия, да се докарватъ за кметски намѣстници хора отъ градовете, които винаги сж чувствувани отъ населението като натрапени, които гледатъ чиновнически на своята работа и които, естествено, по тая причина не могатъ да бѣдатъ полезни за общинското дѣло.

Никола Стамболиевъ: Не само кметове има назначени отъ насъ, но и кметски намѣстници.

Председателствуващъ Георги Марковъ: (Звъни)

Стефанъ Станевъ: Г-да народни представители! Административното дѣлене на страната сжщо трѣбва да спре нашето внимание. И този въпросъ е основно погрѣшно разрешенъ. Не само е погрѣшно разрешенъ, но разрешението му е въ противоречие и съ чл. 3 отъ нашата конституция, който гласи: „Територията на страната административно е раздѣлена на окръжия, на околии и общини“. Никѣде въ конституцията не е предвидена областта като административна единица и, следователно, тоя дѣлежъ на страната на области е неконституционенъ; и не само е неконституционенъ, но, бихъ казалъ, е антинационаленъ. Градове като Варна, Русе и Видинъ, които бѣха по-рано сѣдалища на окръжи, не бѣха случайно установени като такива. Тия градове твърде отдавна, още преди освобождението, бѣха си извоювали положение, бѣха се наложили като голѣми, важни административни центрове съ своята материална и духовна култура и съ своята търговия.

Григоръ Василевъ: Въ Русе бѣше сѣдалище на Митхадъ паша. Гениаленъ човѣкъ бѣше Митхадъ паша. Ние обърнахме дѣлото му съ главата надолу. Срамъ и позоръ! Срамно е за България, Варна да не бѣде окръженъ центъръ. Това не може да се тѣрпи! Сжщото е и за Видинъ.

Никола Стамболиевъ: Не въ Шуменъ, а въ Варна трѣбва да бѣде сѣдалището на областта.

Стефанъ Станевъ: Г-да народни представители! Градовете Русе, Варна и Видинъ още преди освобождението по изтъкнатите съображения се бѣха наложили като важни административни центрове, и затова не бѣше случайно установяването имъ като административни центрове и следъ освобождението. Основна грѣшка е, следъ като по единъ естественъ начинъ тия градове сж се създали като такива центрове, да бѣдатъ унищожавани сега по изкуственъ начинъ, като се забравя, че съ това се уязвява и самата държава. (Ржкоплѣскания отъ лѣво)

Вземамъ поводъ отъ апострофа на г-нъ Григоръ Василевъ, уважаванъ нашъ колега тукъ, чийто апострофъ бѣше потвърждение на моята мисль, за да кажа, че Видинъ презъ турско време е билъ важенъ административенъ центъръ...

Григоръ Василевъ: Вилаетъ.

Стефанъ Станевъ: ... и е броевъ заедно съ гарнизона надъ 40 хиляди жители. Днесъ, обаче, неговото население е едва наполовина отъ тая цифра.

Григоръ Василевъ: Трѣбва да се махне тая глупостъ на Петъръ Тодоровъ! Протестирамъ срещу тая глупостъ на

Петър Тодоров: Азъ искамъ тя да се премахне, за честта на България!

Председателствуващъ Георги Марковъ: (Звъни) Моля, седнете си на мѣстото!

Григоръ Василевъ: Дайте да промѣнимъ това. За единъ денъ ще го промѣнимъ!

Председателствуващъ Георги Марковъ: (Звъни) Моля, запазете реда, г-нъ Василевъ!

Григоръ Василевъ: Туй ще бѣде отъ полза за България.

Председателствуващъ Георги Марковъ: (Звъни)

Григоръ Василевъ: Трѣбва да внимавате какво говорятъ! Азъ не съмъ бултоуникъ!

Председателствуващъ Георги Марковъ: Да, но има правилникъ и азъ трѣбва да го прилагамъ. Седнете си на мѣстото! Когато сте искали думата, винаги Ви е давана. Защо нарушавате сега реда?

Григоръ Василевъ: Тая глупостъ на Петъръ Тодоровъ трѣбва да се премахне. Това е една глупостъ на диктатора Петъръ Тодоровъ отъ 19 май, и трѣбва да се премахне. Третокласно, прогимназиално образование нѣма Петъръ Тодоровъ и той ще реди!

Председателствуващъ Георги Марковъ: (Силно звъни) Моля, г-нъ Василевъ!

Григоръ Василевъ: (Къмъ народнитѣ представители отъ дѣсно и центъра) Вие изпълнявате нарежданията на Петъръ Тодоровъ. Какъвъ Парламентъ сте! Да го промѣнимъ това!

Председателствуващъ Георги Марковъ: (Силно звъни) Моля! Ще вземете думата, г-нъ Василевъ!

Стефанъ Станевъ: Г-да народни представители! Съжалявамъ, че го нѣма тукъ г-нъ военния министъръ, къмъ когото искамъ да отправя единъ апелъ, една жалба отъ името на видинскитѣ граждани. Отъ гр. Видинъ, така издигнатъ, съ такава важностъ и значение въ всѣко отношение въ миналото, се вдигна административниятъ центъръ и се премѣсти въ Враца. Преди това отъ Видинъ се вдигна и една войскава частъ — крепостниятъ полкъ; а по-рано се вдигна друга войскава частъ — пошерната дружина. Ако се продължава така, наистина, отъ Видинъ, който нѣкога покойниятъ Ляпчевъ бѣше нарекалъ челото на България, ще остане една нищожна паланка. Азъ считамъ, че ще бѣде отъ интересъ за нацията и за държавната независимостъ да се възстановятъ окръжитѣ и Видинъ да стане седилище на окръгъ. (Продължителни ржкопѣскания отъ дѣсно)

Г-да народни представители! Необходимо е също така материалното положение на общинитѣ да занимае надлежнитѣ мѣста и лица. Азъ не зная община въ България, която да е въ розово финансово положение. Четохъ неотдавна въ в. „Перникски миньоръ“, ако не се лъжа, една статия, която имаше характеръ на виезанна спиралка — като тѣзи, които виждаме въ влаковетѣ — дръпната вече за тревога. Надава се отъ автора тревоженъ викъ за този общественъ скандалъ, който е допустнатъ, като на Перникската община е наложена екзекуция въ размѣръ на 4.500.000 л. — което значи, да ѝ се тури ключъ. Не зная дали сѣ върни свѣденіята на автора, който твърди, че това е единственъ случай съ българска община, но азъ съмъ дълбоко убеденъ, че ако работитѣ продължаватъ така, ако въ това отношение нѣма една разумна интервенция отъ държавата, много общини ще иматъ нещастната участъ на Перникската община, на много общини ще се тури ключъ — което, безспорно, нѣма да бѣде отъ интересъ за държавата.

Съ рискъ да стана досаденъ, ще ви кажа пакъ за Видинската община нѣщо, понеже познавамъ тая община, като дългогодишенъ кметъ. Въ миналото общината сключи 10 милиона лева заемъ за електрическо освѣтление и днесъ срещу тоя заемъ тя дължи къмъ държавата вече къмъ 40 милиона лева. Плаща, плаща, но дългитѣ все се увеличаватъ, и поради това не е въ състояние да задоволява нуждитѣ на града. Ето и тази година въ бюджета на Видинската община за благоустройствени нужди се предвиждатъ само 100.000 л. А Видинъ е единъ градъ изостаналъ много

въ благоустройствено отношение, единъ градъ, улицитѣ на който сѣ потънали въ прахъ, въ които нѣма нито една улица павирана. И макаръ да сѣ много голѣми благоустройственитѣ му нужди, отдѣлятъ се само нѣкакви 100.000 л., защото голѣмата частъ отъ общинскитѣ приходи, отъ залѣжа, така да се каже, на видинскитѣ граждани отива за погасяване на тоя дългъ, който, дори да се продадатъ и пеленкитѣ на децата въ Видинъ, пакъ нѣма да може да бѣде погасенъ. Ето защо азъ считамъ, че и този голѣмъ въпросъ трѣбва да спре вниманието на общественицитѣ и на властта.

Тѣй като много сѣ пропуски и грѣшкитѣ, както споменахъ въ самото начало, допустнати въ това на бърза рѣзка скърпено законодателство следъ 19 май, когато имаме курioзнитѣ случаи, за една вечеръ да се изработятъ и приематъ 10 наредби-закони и още на другия денъ да се измѣнятъ, азъ препорѣчвамъ на г-нъ министъра да спре своето внимание върху тѣзи въпроси отъ капитално значение и важностъ, да ги проучи, да промишлява върху тѣхъ и да се старее да изправи грѣшкитѣ. И понеже внесенитъ законопроектъ, г-да народни представители, споредъ мене, има за целъ да изправи една такава грѣшка, допустната въ миналото, да попълни една празнина, азъ ще гласувамъ за него. (Ржкопѣскания отъ дѣсно и центъра)

Председателствуващъ Георги Марковъ: Г-да народни представители! Преди да дамъ думата на следния ораторъ, азъ ви моля да пазите тишина, защото въ залата се създава шумъ и не се чува; инсталацията още не е поправена.

Григоръ Василевъ: Нищо не се чува, г-нъ председателю! Каква е тази обструкция? Саботажъ трѣбва да е това! (Веселостъ) Най-сериозно Ви го казвамъ това, не чуваме нищо.

Председателствуващъ Георги Марковъ: (Звъни) Инсталацията още не е поправена, г-нъ Григоръ Василевъ, никакъвъ саботажъ нѣма.

Има думата народниятъ представителъ г-нъ Сава Поповъ.

Сава Поповъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Разглеждайки представения ни законопроектъ, преди да му дадемъ формата и силата на законъ, азъ смѣтамъ, че ние трѣбва да си изяснимъ въпроса за новото, което е въведено въ общинската управа или, съ други думи, да си дадемъ единъ отчетъ, да направимъ единъ паралелъ между времето отъ освобождението на България до 1934 г. — датата на тази голѣма общинска реформа — и времето отъ 19 май 1934 г. досега. Ако ние, разглеждайки обективно, безпристрастно миналото и сегашното, се убедимъ, че съ новата реформа е направена една капитална грѣшка, не е страшно и не е трудно да се върнемъ назадъ. Но ако се убедимъ, съ конкретни данни и факти, че въ новото има нѣщо ценно, има нѣщо, което има преимущества предъ миналото, азъ смѣтамъ, че трѣбва да дадемъ единъ още по-голямъ импулъсъ, единъ по-голямъ тласкъ въ това ново направление, за да можемъ въ едно скоро време да се раздаме на голѣми, мощни общини за изграждане култура, благоустройство и всички добри начинания, за издигане на българското село, а оттамъ — и на българската държавна.

Много накратко ще се спра на положението въ миналото, ще го съпоставя съ новото положение и ще се помъча да направя едно заключение — такова, каквото поне за себе си азъ вече имамъ, — за да мога да кажа отъ тукъ на народното представителство, че има много очебиенъ нѣща, които не биха позволили да се върнемъ назадъ.

Г-да народни представители! Въ миналото ние имаме малки общини на брой около 2.660 съ съвършено слаби бюджети. Такава една малка община трудно можеше да проведе благоустройствена политика, особено като се има предвидъ обстоятелството, че следъ изплащане на всестъпнитѣ разходи, заплатитѣ и вноскитѣ по фондовѣтѣ, общината оставаше всѣка година задължена.

Григоръ Василевъ: Нѣма пари за благоустройство, защото трѣбва да има пари за пѣтни, за файтони, за безотчетни. (Възвращения отъ дѣсно и центъра) Това сѣ нови яничари. Но на това ще се тури скоро край.

Никола Контевъ: Ти ли ще туришъ края? Ще се позамислимъ!

Димитъръ Кушевъ: А кой строеше по-рано?

Председателствуващъ Георги Марковъ: (Звъни)

Сава Поповъ: Г-да народни представители! При положението за изборенъ кметъ, при онѣзи малки общини и при онази малка бюджетна податностъ, знаете какви бѣха резултатитѣ. По-големата частъ отъ насъ сѣ живѣли съ това минало въ общинската управа и почти всички знаятъ какво бѣше тогава. Отъ друга страна, всички, безъ изключение, сме свидетели отъ 4, близо 5 години на новото въ общинската управа, всички сме видѣли, чели или чули за туй, което става поне отъ 5 години насамъ, и можемъ да направимъ сравнение съ миналото. Можеше ли, г-да народни представители, да има една положителна политика въ общинското управление въ миналото, тогава, когато общинскиятъ кметъ зависѣше отъ своитѣ избиратели, зависѣше отъ половината плюсъ единъ? (Възвращения отъ лѣво)

Христо Мирски: А сега отъ какво зависи?

Сава Поповъ: Сега не зависи отъ съветниците.

Нѣкой отъ лѣво: Само отъ околийския управителъ!

Сава Поповъ: Не зависи и отъ околийския управителъ, а зависи отъ министъра.

Христо Мирски: Кой го препоръчва?

Сава Поповъ: Препоръчва го неговото положение като човѣкъ въ обществото. (Оживление въ лѣво)

Христо Мирски: (Казва нѣщо)

Сава Поповъ: Не е вѣрно, г-нѣ Мирски.

Христо Мирски: Въ джобоветѣ на всички народни представители отъ дѣсно ще намѣрите ходатайства за назначаване на кметове.

Сава Поповъ: Азъ ви препоръчвамъ да прегледате досиетата на кметоветѣ, за да видите тамъ какво пише. Въ графата за досегашната имъ политическа принадлежностъ ще видите, че пише: „демократъ“, „националибералъ“, „комунистъ“!

Христо Мирски: Тѣ сѣ прѣобидли.

Димитъръ Кусевъ: Продали сѣ — за ланцини!

Председателствуващъ Георги Марковъ: (Звъни) Не имъ отговаряйте, г-нѣ Поповъ!

Сава Поповъ: Г-да народни представители! Можеше ли да се отпочне спокойна благоустройствена и стопанска политика въ селото, когато само за неудовлетворяване на нѣкаква малка амбиция, общинскиятъ съветъ винаги биваше готовъ да бламира кмета? Рѣдки ли бѣха тричленки въ общинитѣ? Ами че тѣ особено напоследъкъ бѣха много често явление! Всѣки кметъ, който не слуша положителната общински съветници, веднага биваше бламиранъ и почваше управление на общината съ тричленка. Ами мажко ли бѣха случалитѣ на разтуряне на общински съвети? Е, можеше ли при тия условия да се гради общинска политика?

Говори се, отъ друга страна за благоустройствена политика. Може ли съ затворени очи да твърдимъ, че избираниятъ кметъ — кметътъ съ полуобразование, тъй да се изрази, кметътъ свързанъ съ роднини, съ близки, съ свои избиратели въ общината — можеше да проведе правилно общинската временна трудова политика? А не прави ли, отъ друга страна, впечатление провеждането понастоящемъ на трудовата повинностъ въ общинитѣ?

Преждеговорившиятъ изтъкнаха, че ловиятъ кметъ получавалъ много голѣма заплата. Г-да народни представители! Ако направимъ една точна смѣтка какво е получавалъ кметътъ въ миналото и какво получава сега, азъ смѣтамъ, ще се убедимъ, че сега не се харчатъ повече пари, отколкото сѣ харчили въ миналото. И не бива да твърдимъ неprovedени работи.

Нѣкой отъ лѣво: Бюджетитѣ показватъ.

Сава Поповъ: Действително, бюджетитѣ говорятъ много право. Ако въ миналото се е харчило 38—40% отъ общинскиятъ бюджетъ за заплати, азъ нѣма да сподѣля мнението на преждеговорившия вчера г-нѣ Серафимъ Георгиевъ, че сега по-малко се харчи, но ще кажа, че сега не е повече.

Нѣкой отъ лѣво: Съ 3 милиона повече.

Сава Поповъ: Не е повече, г-да, и отъ друга гледна точка.

Никола Контевъ: На 3 милиарда — три милиона повече! Много е! Много е!

Председателствуващъ Георги Марковъ: (Звъни)

Сава Поповъ: Г-да народни представители! Презъ 1932/33 финансова година, при реализирани селски бюджети кръгло 738 милиона лева, за личния съставъ на селскитѣ общини сѣ били изразходвани 40.5%, а презъ 1937 г., при реализирани селски бюджети 1.278.000.000 л., за личния имъ съставъ сѣ били изразходвани 34%. Като се има предвидъ, че въ 1937 г. е била реализирана по-големъ сума отъ селскитѣ бюджети, въпрѣки по-малкия процентъ за заплати, въ края на краищата сумата за заплати е близка до тая отъ 1932/1933 г., но не е по-големъ отъ нея.

Това — отъ една страна, г-да! Отъ друга страна, обаче, трѣбва да се признае, че сегашниятъ назначаемъ кметъ, който е висшистъ, изпълнява въ селската община и функцията на общински съдия; той е и председател на училищното настоятелство; той е и председател на скотовъдния фондъ. Като прегледате таблицитѣ за разходитѣ въ миналото, ще видите, че въ 1927 г. за личния съставъ по управлението на скотовъднитѣ фондове сѣ изразходвани 5.791.000 л., а при едно бюджетно перо отъ 353 милиона лева училищни разходи, за личния съставъ на училищнитѣ настоятелства е платено 112.101.000 л.

Никола Контевъ: (Къмъ лѣво) Виждате ли? Слушайте даинитѣ какво говорятъ.

Сава Поповъ: Това положение ясно говори, г-да! Тѣзи съкращения въ персоналиятъ разходи — направени много правилно и безъ да куда работата — даватъ основание и право новиятъ кметъ да получава една по-снсна заплата.

Никола Стамболиевъ: Ами разширенитѣ функции, за които се плаща на други чиновници въ общината?

Сава Поповъ: Ще Ви кажа и за това, г-нѣ Стамболиевъ.

Никола Стамболиевъ: Колко чиновници има — кажете това.

Сава Поповъ: Ще Ви направя точна смѣтка. Имамъ и за тѣхъ даинитѣ.

При това положение, г-да народни представители, азъ мога смѣло да кажа, че егостично се поглежда отъ страна на известни наши колеги, които искатъ да се върнемъ на нова смѣтка къмъ миналото и да излягамъ интеллигенцията отъ селото. Азъ смѣтамъ, че тази реформа донесе и това хубаво, че даде възможностъ, въ селото да има единъ юристъ, единъ инженеръ или агрономъ, въобще единъ висшистъ, който да гради бъдещата хубава политика на българското село.

Смѣтате ли, че единъ не добре издигнатъ и неподготвенъ кметъ, може да бѣде достоенъ шефъ на единъ общински лѣкарь, медицински или ветеринаренъ, каквито днешнитѣ нужди на нашето село изискватъ да има и каквито се назначаватъ? Смѣтате ли, че единъ неподготвенъ кметъ може да бѣде достоенъ шефъ на разнитѣ технически служби, каквито, също така се изисква да бѣдатъ създадени въ общинитѣ? И не смѣтате ли, че трѣбва да дадемъ още по-големи права на общинския кметъ, за да може той да се мѣси и въ другитѣ служби, за които тукъ не се споменава, но които може да дразнятъ и да драшатъ въ селото?

Българскиятъ селянинъ днесъ схванъ недоброто изпълнение на другитѣ служби — напр. отъ участковия агрономъ или отъ участковия лѣкарь. Той е недоволенъ отъ тѣхъ и поради туй той отрича и всички други, които сѣ наредени на държавната трапеза.

Помощници на пазначаемия кметъ сѣ кметскитѣ намѣстници въ селата. Този институтъ не е излишенъ. И въ миналото имаше тъй нареченитѣ кметски намѣстници, които тоже бѣха на заплата въ общинскитѣ управления. Азъ тукъ идвамъ да сподѣля съ колегата Станевъ мисълта, че трѣбва да се замислимъ за подобренieto на заплатитѣ на кметскитѣ намѣстници. Въ това отношение, преди нѣколко месеци се направи едно подобрене. Трѣбва да се изисква, обаче, отъ кметския намѣстникъ по-големъ компетентностъ, за да може той да замѣства кмета въ селото, та само при важни случаи населението отъ съставнитѣ села да отива да върши своята работа въ центъра на общината. Вѣрвамъ,

че на всички ви е известно за какви работи въ повечето случаи селяните имат нужда от контакт с общината. Тия работи са такива, че могат лесно да се уредят и от един кметски наместник.

По предложението, кметовете поне на градовете да бъдат изборни, не мога да се изкажа, понеже нямам голям претенци да познавам общинското самоуправление на градовете, особено на големия град. Аз, обаче, имам претенцията да познавам общинската управа в селата и казвам: недейте, г-да народни представители, на нова сметка да наостряте разни групи, на нова сметка да образувате нови групи, които да подкрепят кандидатите за кметове и да настанават свои и чужди.

Едно, което аз виждам непромънено от миналото и за премахването на което апелирам към г-н министъра да се занимае и да сезира въ скоро време Народното събрание поне въ 1940 г. — съ един законопроект, това е тъй нареченият ортаклък на държавата въ общинските приходи чрез фондовете.

Г-да народни представители! Не е от голямо значение да се мисли да правим други реформи въ общината. Аз съмтам, че туй, което е направено, е хубаво. Нека сега подобрим приходите на общината. Нека направим реформи и по бюджета на общината. Българската селска община плаща за вноски по 36—38 фонда почти толкова процента от своите реални приходи. Това не й дава възможност за никаква благоустройствена политика. Колкото и да се засилва българската община, колкото и мощна да бъде тя, колкото и съставни села да има, щом от приходите й се отнемат 30—35% за фондове и около 40% за заплати, ясно е, че тя не може да направи много нищо. Но като се има предвид, че общината трябва да се стреми към все по-голям напредък въ всяко отношение и че там, където държавата няма възможност да издържа участъков ветеринарен или медицински лекар, общината трябва да издържа свой, че трябва да издържа и общинска акушерка, общински техник и ред други служби — а напоследък се задължават общините да имат и чиновник по газовата отбрана, да имат и пожарникар — очевидно е, че 100% общинските бюджети ще отиват за такива нужди.

Драгань Кисюв: Въ селата нямат кладенци — ще им искат пожарна команда! Оставете тия работи!

Председателстващ Георги Марков: (Звъни)

Сава Попов: Аз не мога да разбера, защо ме прекъсват! Тук не става въпрос непременно да има такива служби, но им е налага да ги имат; и като ги предвидят, цялът бюджет ще отиде за тях. Ако искате да знаете моето мнение — няма смисъл да има пожарна команда без помпа или вода. Аз ви казвам само какви служби се искат и какво иска новото време и че ако ги предвидят, ще погълнат цялът приход на общината.

Друго нищо, г-да народни представители, което може би го няма въ всички околи, но което прави нерадостно впечатление, е това, че, освен държавата и околийските центрове, околийските градове почнаха да правят давления върху селските бюджети, като се заставят кметовете, респ. секретарь-бирниците да вписват въ бюджетите известни суми, било според броя на населението било според brutния размер на общинския бюджет, за постройка на обществени здания въ околийския център. Напр., иска се да се впишат въ бюджетите на селските общини суми, колкото може, според хала на общината, за постройка на гимназия, за постройка на околийско управление и за пожарна команда въ центъра на околията. Провадийската община се е снабдила съ помпа за 300.000 л., макар че тази помпа не може да обслужва селските общини въ околията, защото има телефонна служба само до 6 ч., и ако пожарът стане въ 6 ч. 5 минути, трябва някой от селото съ кон да измине 30—40 км. до Провадия, за да съобщи за пожара. Отиде се дори дотам, че се поиска да се впише въ бюджетите на селските общини по едно перо за градска музика. Това нищо вече тормози дори днешния компетент селски кмет, а какво ли би било, ако кметът беше такъв, какъвто искат някои тук.

Г-да народни представители! За мене е ясно, че две причини са наложили отцепването на известни села въ отделни общини, поради което сме сезирани съ сега разглеждания законопроект: от една страна, тези села имат срѣдства да издържат свое общинско управление при днешното време и, от друга страна, те се намират доста надалече от центъра, към който досега са общинували. Има, обаче, някъде селища, които са доволни

от сегашното административно дѣление — въпреки твърдението на някои от преждоговорившите тук вчера, че почти всички селища били недоволни от новото дѣление и искали да се върнат към старото си положение.

Димитър Търкаланов: Има, има.

Сава Попов: Аз няма да скрия, че има някои селища които са недоволни от кмета и само затова искат да се отделят въ самостоятелни общини, а не че са против сегашната реформа; макар да виждат, че сами не могат да издържат своя община, че ще плащат само за персонал и фондове и няма да могат да направят и един кладенец въ селото, искат да се стъпят поради недоволство от кмета. Не може да се отрече, че има неуспешни кметове. И тъкмо тук му е мястото да помислим, не може ли да се използват за кметове местните хора съ срѣдно образование и, ако може, г-н министърът, на вътрешните работи да ни сезира съ съответното изменение на закона, г-да, има местни хора, връбл и кипѣли въ политическия и стопанския живот на селото, хора, които зиме и лѣте, и дѣлник и празник са там, които познават селяните, знаят кой към какво е наклонен, кой може да ги заблуди въ известни мѣроприятия и начинания. Тези хора трябва да бъдат използвани.

Христо Мирски: И съ по-голямо съзнание.

Сава Попов: Аз мисля, че без да става голямо прегрупиране на селата, само съ един по-добър подбор на кметовете ние ще можем да проведем една правилна общинска политика въ стопанско, културно и благоустройствено отношение. Не е без значение това, как една община ще използва трудовата повинност на своите хора. Трудът на повинничарите трябва да бъде използван преди всичко за мѣроприятия, които не търпят отлагане. Когато ще се строи едно шосе, да кажем, след като се напие, то трябва непременно да се валира, за да не бъде повредено от атмосферните влияния и на нова сметка да се хвърля трудът на хората.

Г-да народни представители! Тези са бележките, които имах да направя и които моля уважаемия г-н министър на вътрешните работи да вземе предвид. Аз съмтам, че ако се премахнат тези, тъй да ги нарека, дефекти, които изтъкнах, съ пълна надежда можем да чакаме много нищо от сегашните общини при днешното им положение и при днешния им състав. (Ръкоплъскания от дѣсно и центъра)

Председателстващ Георги Марков: Има думата народният представител г-н Стойчо Топалов.

Стойчо Топалов: (От трибуната) Г-да народни представители! Един плевенски областен директор, обикаляйки областта си по времето, когато въ вестниците се печатаха декларациите на правителството, че народът не се интересува от политика и се отдава на империален труд, въ Никополска околия се спрѣл предъ група селяни и ги запитал, както обикновено се прави, как съ. Те му отговорили, че не са добре, че това, което изкарват съ своите семейства, не стига, че не могат да свържат двата края. Следъ това той ги запитал: „Ами от политика интересува ли се вашето село?“ Излъзъл един млад момък и му казал: „Ние у дома сме 7 души братя и 1 конь; всички се интересуваме от политика, освен коньта“.

Г-да народни представители! Българският гражданин, българският данъкоплатец иска да знае кой го управлява и как го управлява. Днес всички съзнателни граждани са чувствителни както към местната, тъй и към централната власт, и иска да знае как местната и държавната власт се проявяват и разпореждат съ неговите права и свободи, как разпореждат съ неговите приходи, къде ги прѣскаат, за какво ги харчат. Но има и някои други, г-да народни представители: днес всички български граждани иска не само да знае това, което ви казах, но и да участва въ управлението на държавата и на общината. (Ръкоплъскания от лѣво) Днес българският гражданин не иска да бъде сведен до положението на коня въ онова селско семейство, за което споменах преди малко. Той иска активно да участва въ съзиждането на новата община и на българската държава. И аз бих се обърнал към г-н министъра на вътрешните работи, който е български генерал, който е водил българската войска и знае колко е дисциплиниран българският войник, какви победи може да даде за фронта: нека повърва, че българският данъкоплатец, българският гражда-

нинъ има сили да се дисциплинира и да създаде една мъдра общинска власт, както може да излъчи и една мъдра държавна власт.

Г-да народни представители! Основният мотив на реформаторите от 19 май, за да създадат наредбата-закон за общините, била, да се реализират икономии и да се създаде стабилност в общинското управление, в кметския институт. Постигна ли се стабилност, г-да народни представители, в кметския институт?

Вие знаете, че всеки ден, и при министри, и при областни директори, и при депутати идват делегации да се оплакват от кметове, или съ телеграми протестират срещу тях. Вие четете в вестниците списъци за кметски промени. Кметският институт днес е най-нестабилният. Рядко има кмет, да стои повече от 6 месеца на служба в дадено село. Реформата в общинското управление направи кмета чувствителен повече към околийския управител, към нуждите на държавната, на централната власт, отколкото към нуждите на селото.

Освен мотива за реализиране икономии, друг мотив на законодателя за прокарването на тази реформа е бил и този, че кметът, бидейки назначен и неможейки съ него да се разпореждат разни общински съветници и кръчмари, да се проявяват партийни домогвания, както в миналото, ще може да се отдаде спокойно на работа, ще може да проучи нуждите на селото, ще може да изработи един план за благоустройство и въобще за издигане на селото.

Обаче виждаме ли го това? Не, г-да. Днес кметът, както казах, е повече отзивчив към онези, от когото зависи, повече се нагажда към него. Често пъти, когато твориш, когато начертаеш известен план и искаш да го прокараш с всички сили, влизаш в конфликт с дадени интереси. Днешните кметове предпочитат да не влизат в такива конфликти.

Но, г-да народни представители, и най-хубавата реформа, и най-хубавата наредба-закон, за да може да даде добри резултати, трябва да има честни и добри изпълнители. Онези, които носи в себе си една добра идея, за да може да я реализира, трябва да намери и добри изпълнители. А ако хвърлим един бърз поглед върху днешния състав на кметския институт, ние ще видим, че всичко онова, което не е могло да си намери хляб в живота, е отишло да служи там. Признавам, че има и добри кметове — между тях имам добри мои приятели, състуденти — които действително творят, но те са 10%. Другите, г-да народни представители, са платени студенти, така да се каже, които четат непрекъснато за държавен изпит, или пък са пенсионери, които искат да увеличат пенсията си и са временни гости, платени курортисти на българското село. (Ражоплъскания от ляво). Те не са местни жители, те са софиянци. И аз искам да ви покажа няколко примера, г-да народни представители — по-поне говорим за нови пътища, за обновление. Аз бих отговорил и на г-н Серафим Георгиев, който, преди да стане депутат, бил кмет, защото не можа да стане друго; понеже не можа да си вземе държавния изпит. (Ражоплъскания от ляво). Искам да кажа, че с наредби-закони новото не се създава. Новите отношения между хората идват с възпитание, с търпимост, с подчертаване помежду си не онова, което ни раздвля, а онова, което ни сближава.

За да илюстрирам тези „обновители“, които шестват по селата и отдалечават народа, българското село, от държавата и от властта, ще си послужи с една весела приказка, която простоят, когато пътувах в влака. Разказва се за с. Арти-кьой, което много негодувало от своя кмет-чорбаджия, наречен Кьоръ Хасанъ Орсузоолу. Кьоръ Хасанъ Орсузоолу бил лош човек, цялото село негодувало срещу него и се чудило как да се отърве от него. Но една сутрин селяните чули, че станал преврат и всички отишли да търсят дома на Кьоръ Хасанъ Орсузоолу, за да си отмъстят. Кьоръ Хасанъ Орсузоолу, обаче, го нямало, избягал. Рекли си селяните: не си отмъстихме на него, но Слава Богу, поне се отървахме — и зачакали да дойде нов кмет. Чакали месец, чакали два. Дошла заповед, че идва нов кмет. Цялото село Арти-кьой, макар и бедно, приготвило баници, както е бил адът, и всички отишли извън селото, начело с ходжата, да посрещнат новия кмет. Седят там хората с баниците, гледат и чакат да дойде новият кмет. Настръха иде фаятон с хубав кон и в фаятона един човек с хубав костюм от английско сукно и с нов фес пристига. На гърдите му окачена някаква значка, символизираща националното въз-

раждане. Изправил се той в фаятона и почнал да държи реч пред арти-кьойци. „Драги арти-кьойци, щастлив съм, че на мен се падна честта да ви възрожда, да дойда да ви обнова.“ Ходжата го позагледал и му рекъл: „Я ми кажи правичко не си ли ти Кьоръ Хасанъ Орсузоолу?“ — „Не, казва: бях Кьоръ Хасанъ Орсузоолу, но всичко се измени, всичко се, казва, поднови и аз от Кьоръ Хасанъ Орсузоолу станах Кьоръ Хасанъ Зулумджоолу“. Всички кълмнали глави, взели си баниците и тръгнали към селото.

Тази приказка, г-да, не е за далечен край — тя е за нашето село.

Никола Контев: За една кръчма е хубаво да разправяш това!

Стойчо Топалов: За едно Народно събрание е, г-н Контев!

Никола Контев: За кръчма е това!

Стойчо Топалов: Защото кметовете по граничните селища на нашата родина са 20% руснаци, българо-руси. Кметът в с. Катунци е руснак — в българската културна държава! Ние не можем да създадем един български кметски институт!

Никола Контев: Те не са ли хора, бе! Недейте приказва така несмислено: 20%! Ако има двама кметове руснаци, това не значи, че 20% са такива. Срамно е да приказвате такива глупости, и то от тая свещена трибуна тук! Несчастник! Несчастна България, че има такива като тебе!

Стойчо Топалов: Не са двама, не са 20. В с. Голѝма Желѝзна кметът не знае никак български.

Никола Контев: Ти държиш един език, който е за кръчма! Аз съм бил околийски управител и се гордея с своите дѝла след 19 май!

От ляво: Стига бе!

Председателстващ Георги Марков: (Звъни)

Стойчо Топалов: Г-да народни представители! Мислята ми била, че когато се създава една наредба-закон или един закон, за да може той да даде добри резултати, трябва да има и добри изпълнители. Аз няма да отрека, че до 19 май имаше нещо болно, или, както обичат някои да се изразяват, нещо порочно. Ние няма да отречем честта разтурвания на общинските съвети, за да бждат заместени с тричленки. Върно е, г-да народни представители, че това било порочно. Но вие, които следите как се развиват у нас борбите около кметския институт, как се изгонват кметове от населението, също така ще трябва да признаете, че кметският институт днес е по-нестабилен, отколкото бил в миналото. Защото, ако в миналото кметът си осигурявал известно болшинство и зависел само от селяните, днес върно е, че той не зависи от селяните, не зависи от тези, с които той ще твори...

Никола Контев: А зависи от своите дѝла.

Стойчо Топалов: За да можеш да следваш начертания път и да твориш, трябва да спечелиш сърцата на селяните. И завчера софийското население, протестирало против Мусмановия план, искаше да подчертае: преди да строите нов град, най-напред ще питате нас, които правим жертви. И един нов кмет, който и да бжде той, когато ще отиде в дадено село и ще иска да благоустроява, да водоснабдява, въобще да чертае нови пътища за селото, преди всичко ще трябва да спечели сърцата на всички селяни. Те трябва да го чувствуват като свой. А когато не го чувствуват като свой, те го чувствуват като кмет на околийския управител.

Никола Контев: Ти забрави ли, когато се събляха кметите? Забрави ли, когато се сваляше един кмет, за да дойде друг?

Стойчо Топалов: Днес старият кмет отива в една кръчма, а новият кмет отива в друга кръчма и лагерите си продължават. Кметът би могъл да изиграе една по-благоприятна, една творческа роля, ако, без да връща миналото, без да възстановява положението на българските селски общини до 19 май, реформираме закона за общините по-целесъобразно.

Г-да народни представители! Не е трудна работа да напишаш пулса на един народ и да създадеш съответния закон, който да отговаря на неговите наболенни нужди. Тъзи временни гости — назначаваните кметове — в българското село не могат да спечелят сърцето на българския селянин, а го раздалечат от държавата. Държавата не е само правителството, държавата не е само бошинството — държавата е българският народ, съвкупността на миналото, днешното и утрешното. За нея трябва да бъде спечелен цялостен народ. И вие ще го спечелите само тогава, когато привлечете народа в управлението и му позволите да чувства държавата като своя. Вместо това, вие пращате в българското село хора, които го раздвелят от нея. Тъзи администратори, тъзи чиновници, които вие изпращате, но които нямат нищо общо с българското село, не могат да го спечелят. Това село, за което толкова много плачем тук, с неговата мизерия — и на малки, и на голъми — с неговата пълна беднотия на софрата, с неговите теженици и болки, е основата на нашия политически, стопански и културен живот. Ние трябва да го приемем такъв, какъвто е, и да се помислим да го удовлетворим, да го омиротворим, да му дадем надежди.

Аз тук ще си послужа със думите на г-н Йосиф Робев. Не е страшна днес стопанската мизерия. Народът си способен на голъми напрежения и си издържавал голъми изпитания, когато върху тях е грела надеждата, когато си били ентусиазирани. Днес има ли надежда в българския народ? Съ какво е ентусиазирана неговата интелигенция? Народът е в безверие, интелигенцията е в пълна апатия. Вие пращате в общините временни гости с голъми заплати, за да си платят борчето, за да се откупят от трудовата повинност или пък да се подготвят за държавен изпит. Вие не пращате там зидари, вие не пращате там хора, които утре, като напуснат кметския институт, ще живеят пакъ между тъзи, които си управлявали и ще дават отчет пред тях.

Г-да народни представители! Макарь че ни е представено едно малко законче, то засяга една важна материя — устройството на общините — и аз не можах да не нахвърля тъзи мисли. Без да искам да се връща онова положение, което беше в общината до 19 май, аз издигам лозунга, да се съобрази управлението на нашата община с нашия основен закон — конституцията. Днешното управление на общината крещи противоречи на чл. 3 от конституцията. Във този член се казва, че общината се самоуправлява. Вие, г-н министре, можете да възстановите този принцип, без да върнете миналото, и ще създадете един много по-стабилен кметски институт, като възприемете само едно — кметът да се избира направо от населението. Вие можете да поставите ценз сръдно образование или висше образование, но основният ценз трябва да бъде този: кметът да има доверие на тъзи, които ще управлява. (Ръкопляскания от ляво).

Г-да народни представители! Във всяко село има по 30-40 души с сръдно образование и по 10-15 души с висше образование. Но колко общини днес имат за кметове местни хора? Оми, който управлява една община, който облага с данъци населението, сам трябва да плаща данъци на тази община. Не може един гостенин от София да отиде в село да разпорежда с приходите на българските селяни така, както намери за добре, без да носи и той от тежестите на това село.

Г-да народни представители! Казах, че един от мотивите на законодателя, който е създавал тази наредба-закон, е бил стремежът му да реализира икономии. Дали действително съ тази реформа се реализират икономии? Не, г-да народни представители. През 1932 г. българските общини си имали бюджети кръгло 2.600.000.000 л., а през 1937 г. — 3.300.000.000 л.; или, г-да народни представители, българската община, след като е станала нова, както казват, централизирана община, има увеличение на бюджета си 24%. Това е въ пари. Но, г-да народни представители, като смѣтнем времето, което българският данъкоплатец от тъзи наредените състави села си дава всеки ден, за да ходи в централната община за удостоверение и за разни справки, ще видим, че увеличението е много повече. Като вземе, обаче, удостоверение и отиде в града за да уреди работата си, връщат го, защото удостоверението няма печат. Кметът, когато го е подписвал, играйки табла или нийки бирата си, забравил да удари печата! И българският данъкоплатец трябва отново да се връща в централната община, да чака пакъ два дена, докато ударят печат на удостоверението! Като смѣтнем този национален труд, който се губи с пътуване през банри, през полета и долини, това хо-

дене на селяните от съставните села да правят справки и да търсят услугите на централната община, ние ще видим, че има едно увеличение, което надминава няколко милиарда лева.

Не може, г-да народни представители, да се сблизят хората от два населени пункта с наредба-закон. Между нѣкои селища има вражди наслоени още от турско време; борби си водили помежду си за мери, редъ други местни тъжни интереси си ги раздвеляли и те не могат да се примирят да образуват една съставна община — още повече, когато сами могат да издържат свои общини. А такива случаи си много. Не е вѣрно, г-да, че нѣкой иска да създава общини от по 100 колиби, както каза г-н Серафим Георгиев. Има съставни села от по 1000 къщи, жителите на които, за да уредят нѣкоя своя работа в централната община, трябва да пътуват 15 км. на отиване и обратно 15 км. — 30 км. Както казах, фактически от намалението броя на общините не се прави никаква икономия. Според официалните данни за общинските бюджети, въ пари имаме увеличение въ 1937 г. от 600 милиона лева въ сравнение с 1932 г., или 24%, което увеличение е за заплати.

И аз ще кажа, както и г-н Сава Попов, че вносните въ разни фондове, г-да народни представители, страшно тежат на общините. 37% от данъка сгради е за държавата, 20% от поземелния данък е за държавата, 5% за земеделските камари — за тъзи земеделски камари, които сега се създадох и се настаняват само чиновници, които, за нещастие и за срам, гласуваха да си получават заплати въ аванс още въ началото на годината — по 80-100 хиляди лева! Фондове, фондове, фондове!

Г-да народни представители! Но има и друго нѣщо: много служби общината изпълнява за смѣтка на държавата. Напр., общината е задължена да строи телефонна мрежа, да събира такси, да издава интизипски билети, но всичко това отива въ полза на държавата, като не остава за общината нито една стотинка, за нея не е предвидено да получи нито 1%.

Димитър Марчев: И въпрѣки туй, населението иска телефони и ги строи само, доброволно.

Стоичко Топалов: Г-н Марчев! Вие никога не сте живели въ българско село.

Димитър Марчев: Повече, отколкото Вие.

Стоичко Топалов: Даже и изборътъ Ви стана по другъ начинъ, та недейте плака за българското село!

Завършвайки, г-да народни представители, аз издигамъ този лозунгъ: българският гражданинъ, българският данъкоплатецъ може правилно и мудро да урежда своите съдбини. Правителството, въместо съ този законопроектъ да дава едно палеативно разрешение само на нѣкои болни въпроси за нѣкои селища, нека възприеме становището, щото всички онѣзи селища, които могат сами да издържат своя община — напр., тъзи, които иматъ 2000 жители и нагоре, каквито си половината отъ съставните села — да се отдѣлят въ самостоятелни общини. Разбира се, общини отъ 100 къщи или отъ 100 колиби не може да съществуватъ. Нека се възприеме и онова становище, което е прокарано въ чл. 3 на нашия основен законъ.

Г-да народни представители! Щастливи си онѣзи страни, въ които законите се създаватъ съгласно основните правни норми на тъзи страни, съгласно основните имъ закони. Съобразете управлението на нашата община съ чл. 3 отъ конституцията. Възстановете изборния кмет, като му делегирате онази власт, която той днес има при централизираната община. Тогава той ще бъде по-стабиленъ, по-самостоятеленъ, той ще бъде и по-добъръ творецъ. Народътъ ще избере по-подходящи хора, ще избере свои близки хора, защото — азъ подчертавамъ своята мисълъ, г-да народни представители — днес българското село не е онова, което беше презъ 1910 и презъ 1915 г. Въ всяко село имаме вече плеада съ сръдно и съ висше образование. Тъзи хора вие ги пренебрегвате, а пращате отъ другде нѣкъде нѣкой руснакъ или нѣкой жболокаръ да администрира общината и да раздава правосъдие! О, ако се впусна да говоря за туй общинско правосъдие! Има въ него за десетки години материалъ за нашата хумористична преса. Има такива анекдоти и курьози! Жболокаръ и правосъдие! Българоуаредецъ и българско правосъдие!

Г-да народни представители! И най-хубавиятъ законъ, щомъ тия, които го прилагатъ, нѣматъ сърце, нѣматъ обичъ къмъ народа и, най-важното, нѣматъ обичта на народа, нѣма да даде резултатъ. Насила не става. На-

шият народ, нашият селянин особено, макар и мълчалив, е мждър. Във туй мълчание, обаче, клокочи недоволство, клокочи, ако щете, бунт. Българският селянин с търпение посреща всички тѣзи опити съ хилядите реформи, които се правят върху неговия гръб. Монополи разни се създадох и се отмениха, като, разбира се, „чичо“ плащаше за акъл парасъ стотици милиони лева. Вземете за примѣръ сѣдебната реформа: най-напредъ се създадох 5 областни сѣдилища и полка-лека станаха 15. Най-напредъ се създадох 5 областни гимназии и полка-лека станаха въ всѣки градъ. Вземете и административното дѣленіе, за което плачатъ нѣкои. И общинската реформа, г-да, ще трѣбва да се реформира. Казахъ, че достойнство е не да не паднешъ, а когато паднешъ, да можешъ да станешъ; достойнство е не да не сбъркашъ, не да не сгрѣшишъ, защото не грѣши само онзи, който не твори, а когато творишъ, когато искашъ да реформиращъ общественния животъ и сбъркашъ, да съзнаешъ своята грѣшка и овреме да я изправишъ, за да нѣма голѣми последици.

Съ огледъ на тѣзи мисли, азъ апелирамъ къмъ г-нъ министра, който е по-отзивчивъ къмъ болните въпроси на нашата общественост, който познава българския селянинъ, който познава българския войникъ, който знае неговата дисциплина и неговите подвизи, да има въра въ българския трудолюбивъ селянинъ, че той може да си избере достоенъ управникъ, както за държавата, така най-вече за общината. Той иска не само да знае, какъ го управляватъ, но и да управлява. Възстановете самоуправлението на общините съ огледъ духа на новото време. (Ръкопляскания отъ лѣво)

Председателстващъ Георги Марковъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Цвѣтко Петковъ.

Цвѣтко Петковъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Внесениятъ отъ г-нъ министра на вътрешните работи законопроектъ съ своите постановления иде да попълни една действително съществуваща празнина въ наредбитъ-закони за селските и за градските общини, въ законитъ за нашите общини. Нуждата отъ тѣзи постановления, предвидени въ внесения днесъ законопроектъ, съществува действително отъ много отдавна. Тя не е нова, защото не за пръвъ пътъ се образуватъ нови общини. Тази нужда съществува отдавна, обаче по разни причини до днесъ не бѣше удовлетворена. Тя можеше да бѣде удовлетворена по два начина: на първо мѣсто, чрезъ създаването на единъ специаленъ законъ, както поставя г-нъ министрътъ на вътрешните работи, и, на второ мѣсто, чрезъ едно измѣнение и допълнение на съществуващите наредби-закони за градските и селските общини. Азъ бихъ предпочелъ втория начинъ — чрезъ едно измѣнение и допълнение на наредбитъ-закони за селските и градските общини, защото въ такъвъ случай биха могли да бѣдатъ направени и други, много важни и съществени измѣнения на тия наредби-закони.

Г-да народни представители! Внесениятъ краткъ законопроектъ отъ г-нъ министра на вътрешните работи иде да уреди онѣзи последици, които настѣпватъ при образуването на нови общини, и онѣзи измѣнения, които ставатъ въ съществуващите общини. Чл. I отъ законопроекта съдържа едно много важно постановление, което разпорежда, че всички промѣни въ състава на съществуващите общини и образуването на нови общини влизатъ въ сила отъ 1 януарий на годината, която следва. Това измѣнение е извънредно важно. Досегашната практика, да се образуватъ общини посрѣдъ годината, създаваше извънредно много неудобства, както на общинската администрация, така и на населението. На общинската администрация създаваше неудобства заради това, че обкръжаваше цѣлото управление, цѣлата администрация посрѣдъ годината, защото ставаша измѣнение въ самия съставъ на администрацията, намаляваха се много отъ общинските служаци, гласуваха се нови бюджети, ставаха съкращения, като самиятъ общински персоналъ бѣше поставенъ предъ неизвестностъ. На второ мѣсто, г-да народни представители, създаваха се неудобства и мъжнотии за самото население, защото образуваниѣ посрѣдъ годината общини прекъсваха събирането на данѣцитъ въ старите общини, кждето една частъ отъ данѣкоплатитѣ сѣ си били уредили данѣцитъ, а други не сѣ ги били уредили, като по този начинъ един и сѣщи лица въ една година ставаха данѣкоплатци на две общини, данѣкоплатци на старата община и данѣкоплатци на новата община.

Г-да народни представители! Също така азъ одобрявамъ, защото сѣтамъ, че сѣ много полезни, разпорежданията на членове 2, 3 и 4 отъ законопроекта, които предвиждатъ, какви приходи ще се събиратъ, следъ като излѣзе заповѣдта за образуването на нова община. Чл. 2

предвижда, че могатъ да се събиратъ отъ населенитѣ мѣста, влизачи въ новата община, само тия данѣци, налози и такси, които не сѣ гласували за цѣла година и то по онѣи размѣри, както сѣ били предвидени по бюджета на старата община.

Г-да народни представители! Също не бѣше уреденъ управлението на тѣзи населени мѣста за времето отъ образуването на общината, респ. отъ 1 януарий на годината, която следва, до деня на встъпване въ длъжностъ на новоизначения кметъ. Чл. 3 урежда и това положение, като постановява, че за това време населенитѣ мѣста се управляватъ отъ кмета на общината, отъ който се отдѣлятъ тѣзи населени мѣста.

Умѣстни сѣ разпорежданията и на чл. 4 отъ законопроекта, който постановява какви промѣни се налага да станатъ вече общинските съвети на новообразуваните общини. Действително много правилно се предвижда, че тамъ, кждето не става увеличение или намаление на числото на общинските съветници, предвидено въ закона за общините, не се произвеждатъ нови избори, обаче тамъ, кждето става увеличение или намаление на числото на общинските съветници, се произвеждатъ нови избори.

Поставениятъ на днешенъ редъ законопроектъ за образуване нови общини дава възможностъ и на мене, както и на другитѣ преждеговоривши г-да народни представители, да се изкажемъ и въобще върху въпроса за нашите общини и за тяхната уредба. До общинската реформа, проведена презъ 1934 г., всички знаемъ, че у насъ съществуваша крайно малки общини. Съгласно дотогава съществуващите законоположения, населени мѣста съ повече отъ 500 жители можеха да образуватъ самостоятелна община. И затова въ миналото ние имаме толкова много общини, между които едно голѣмо число съвсемъ малки, съ около 100 къщи, които бѣха свършено слаби финансово.

Петко Стояновъ: И живѣха по-щастливо, отколкото днесъ!

Председателстващъ Георги Марковъ: (Звъни)

Цвѣтко Петковъ: Съвсемъ не е така, г-нъ професоръ Стояновъ. Тѣзи малки общини, съществуващи до тази реформа, не можеха съ слабите си финансови срѣдства да задоволяватъ и най-необходимитѣ нужди, които съществуването имъ налагаше. Нека ми върва г-нъ професоръ Петко Стояновъ, защото азъ съмъ билъ близко до живота на тия общини. Въ миналото имамъ честта да бѣда членъ и председател на Софийската окръжна постоянна комисиия въ продължение близо на 5 години и по законъ бѣхъ длъженъ да давамъ мнение по бюджетитѣ на селските и градските общини въ Софийския окръгъ, въ 10 околии на страната, и мога да зная какво представляваха тия общини. Тѣ не бѣха въ състояние да плащатъ заплатитѣ на общинските служаци.

Петко Стояновъ: Защото ги препълнихте съ служаци и имъ увеличихте заплатитѣ; защото ги бюрократизирахте.

Председателстващъ Георги Марковъ: (Звъни)

Цвѣтко Петковъ: Тѣ длѣжеха много за заплати на своите служаци. Презъ 1934 г. когато дойде реформата — азъ зная това, пъкъ и всѣки, който се интересува, може да го провери — голѣмо число отъ общините длѣжеха за заплати на своите служители за минало време гражданни суми, неизплатени отъ 10 и повече години. Тѣзи общини, които не можеха да плащатъ заплатитѣ на своите общински служаци, можеха ли да вършатъ нѣкаква благоустройствена работа? Гѣ не бѣха въ състояние да направятъ абсолютно нищо. Тѣ въ продължение на 50 и нѣколко години не успѣха да си създадатъ общински домове, общински канцеларии. Нѣма общинска канцелария въ Софийския окръгъ, която да не съмъ обходилъ. Въ миналото едва ли 5% отъ общините имаха общински домове. Кметствата бѣха подъ наемъ въ скрупени частни къщи. Вие всички си припомняте инвентара, покъщнината на тия кметства. Цѣлитъ имъ инвентаръ можешъ да се вземе подъ мишница и да се отнесе. Обикновено се състоеше отъ една маса, която скърцаше, и отъ 2—3 стола.

Минчо Лрандаревски: И сега ги има.

Цвѣтко Петковъ: Тѣзи малки общини не можеха да проведатъ абсолютно никакви благоустройствени работи. Тѣ не можеха да направятъ никакви водопроводи, тѣ не можеха да си издигнатъ никакви голѣми училища не мо-

жеха да направят здравни домове, не можеха да извършат и други благоустройствени работи като мостове и пр., не можеха да прокарат регулацията си, защото нѣмаха срѣдства да заплатят на ония, на които трѣбваше да бждат отчуждени къщи, за да бжде приложен планът. До общинската реформа, проведена през 1934 г., повечето от нашитѣ села не можеха да задоволяват своитѣ нужди. Има въ България нѣкои села, които сѫ голѣми, мощни финансово, които и въ миналото имаха, и сега имат срѣдства. Такива сѫ Кнежа, Перущица, Кричимъ. Това сѫ села, които имат такива огромни приходи, каквито цѣли околии въ страната не могат да ги имат. Азъ зная, че въ с. Бръстаница, въ с. Кричимъ и въ други села тази година отъ грозде и отъ тютюни сѫ постъпили по 50—60—80 милиона лева, но въ 200-тѣ села на Сефийската околия не сѫ постъпили 70 милиона лева. И не забравяйте, че не всички села въ страната сѫ поставени при равни условия.

Втора прѣчка за издигане нашитѣ села въ миналото бѣше партизанството. Нека всички признаемъ този фактъ. Никой не може да го отрече, защото сме съвременници. Азъ ще ви припомня думитѣ на единъ бившъ помощникъ-кметъ въ София, който въ една конференция на Съюза на градовете каза: „Г-дѣ, задължени сме да поддържаме цѣла армия отъ надничари—партизани“ — и ги кръсти „бастунджии“ . . . —

Петко Стояновъ: И сега ги има.

Цвѣтко Петковъ: . . . хора, на които плащаме по 150 л. надница, за да пиятъ кафета въ кафенетата“.

Георги Петровъ: Ти презъ времето на Сговора, колко надничари препорѣчва? Колко назначи въ постоянната комисия?

Председателстващъ Георги Марковъ: (Звъни)

Георги Петровъ: Другитѣ сѫ виновни! Вие не е виновенъ!

Цвѣтко Петковъ: А Вие, г-нѣ Петровъ, като министъръ не назначихте ли повече отъ мене?

Петко Стояновъ: Вие тѣпчехте учрежденията съ ваши приятели, а сега казвате, че е лошо партизанството!

Председателстващъ Георги Марковъ: (Звъни)

Цвѣтко Петковъ: Г-да народни представители! Не можемъ да не признаемъ и другъ единъ фактъ — че това партизанство е мѣлото е причината за разграбването на общинскитѣ мери отъ силни на деня партизани. Може ли да каже нѣкой, че има село въ България, което да не е платило данѣкъ въ това отношение? Общинскитѣ мери бѣха плячка на партизанитѣ и на управницитѣ въ общинѣ. Софийската община раздаде по ходатайство на партизани много ценни мѣста въ центъра на София, които струватъ милиони, само и само да задоволи нѣкои хора. Днесъ или утре ще дойде туѣкъ законопроектъ за бездомническитѣ мѣста.

Стойчо Топаловъ: Това стана презъ управлението на вашия Сговоръ.

Цвѣтко Петковъ: Всички управления сѫ го вършили.

Стойчо Топаловъ: Какъвъ бѣше ти тогава? Окръженъ съветникъ на Сговора.

Председателстващъ Георги Марковъ: (Звъни) Моля, оставете оратора да говори.

Цвѣтко Петковъ: Г-да народни представители! Може ли нѣкой отъ васъ, да откаже, че безпощадното изсичане на нашитѣ гори не е плодъ на партизанството въ общинитѣ? Вие всички знаете, че когато партизанитѣ на кмета съчеха селскитѣ гори, нѣмаше кой да имъ състави актъ, защото и общинскиятъ горски стражаръ бѣше подъ властта на общинския кметъ. И ако днесъ ние нѣмаме гори, главната причина е партизанството въ миналото.

Вълко Боневъ: Мизерията кара хората да сѣчатъ горитѣ.

Председателстващъ Георги Марковъ: (Звъни)

Цвѣтко Петковъ: Азъ съмъ отъ село и познавамъ много по-добре отъ тебе селото; направилъ съмъ повече за селото, отколкото ти.

Г-да народни представители! Партизанството въ миналото бѣше причина да пропаднатъ много полезни инициативи. Подчертавамъ това, защото всички знаемъ нашата слабостъ — щомъ като нашата партия предприема нѣщо за благоустройството, всички други партии сѫ противъ предприетото.

Стойчо Топаловъ: Нѣма по-страшно нѣщо отъ безпартийния партизанинъ.

Цвѣтко Петковъ: Азъ не съмъ билъ безпартиенъ партизанинъ.

Стойчо Топаловъ: Азъ не говоря за Васъ, но ги има такива тукъ (Сочи въ дѣсно и къмъ центъра).

Председателстващъ Георги Марковъ: (Звъни)

Цвѣтко Петковъ: Г-да народни представители! Трета важна причина, която до 19 май 1934 г. прѣчеше на благоустройството на нашитѣ села, бѣше липсата на stabilitетъ на кметския институтъ. До общинската реформа, трѣбва да признаемъ, кметскиятъ институтъ нѣмаше stabilitетъ.

Димитъръ Кушевъ: Сега има ли го?

Цвѣтко Петковъ: Въ съвършено рѣдки изключения кметовѣ бѣха стабилни. Подчертавамъ това, защото, както казахъ преди малко, презъ мене минаваха за мнение всички книжа за назначаване на тричленни комисии въ Софийския окръгъ въ продължение на 5 години и съмъ ималъ възможностъ да следя. Никого единъ общински съветъ не изкарваше мандата си до край.

Димитъръ Кушевъ: Гиргиновъ направи всички тричленки демократически.

Цвѣтко Петковъ: И Гиргиновъ, и Стамболийски, и други — винаги е било така.

Г-да народни представители! Така вървѣха работитѣ до тогава. Липсата на stabilitетъ за кмета бѣше една прѣчка за провеждането на каквито и да сѫ стопански и благоустройствени мѣроприятия.

Йорданъ Русевъ: И сега който не слуша, уволняватъ го. Точно така е.

Председателстващъ Георги Марковъ: (Звъни)

Цвѣтко Петковъ: Така е било едно време.

Йорданъ Русевъ: Направете плебисцитъ за кметовѣ, и народътъ ще каже.

Цвѣтко Петковъ: Г-да народни представители! Азъ поддържамъ, че сгруппирането на общинитѣ, прсведено като реформа, трѣбва да се запази, ако не изцѣло, то поне следъ нѣкои малки корекции за ония общини, които сѫ въ полскитѣ райони. Обаче въ общинитѣ въ планинскитѣ райони ще трѣбва да се направятъ по-голѣми корекции, защото реформата докара пѣкъ друго зло — отдалечи общинския центъръ отъ населенитѣ мѣста и принуди населението да преминава по 10, а повѣкога и повече отъ 15 км., за да отиде до центъра.

Стойчо Топаловъ: И по три пѣти трѣбва да ходятъ за една и съща работа.

Цвѣтко Петковъ: Корекции се налагатъ особено, както казахъ, въ планинскитѣ общини. Сега има такива несъобразности: населението отъ едно населено мѣсто или отъ нѣколко мѣста трѣбва да преминава билото на Стара-планина или на нѣкоя друга планина, за да стиде въ общинския центъръ. А нѣкъде не само че преминава билото на планината, но изминава и разстояние отъ 10—15 км. Трѣбва да станатъ корекции. Азъ съмъ за тѣхъ. Разбира се, безъ да отидемъ къмъ другата крайностъ — да създаваме малки общини отъ по 500 жители, каквито сѫществуваша до 1934 г.

Г-да народни представители! Поради различни, топографски, стопански и други, условия, при които сѫ поставени различнитѣ населени мѣста въ нашата страна, ще трѣбва да се създадатъ, споредъ мене, две или три категории общини съ различна уредба и съ различно плащанъ персоналъ. Както казахъ преди малко, имаме общини въ Южна и Северна България, които иматъ грамадни приходи, които могатъ да си построятъ всичко

каквото имъ трѣбва, които могат да иматъ и единъ по-добре платенъ персоналъ. Обаче имаме общини въ бедни, въ слабо доходни краища, където населението има съвършено малки приходи и не може да плаща даже днешъ съществуващитъ общински данъци. За такива населени мѣста азъ поддържамъ, че трѣбва да се създадатъ втора и трета категории общини, като за тѣхъ се предвидятъ кметове и другъ персоналъ съ по-малкъ цензъ и съ по-низки заплати. Защото въ едно балканско село, където всички изнемогаватъ, заплатата 4.000 л. на единъ кметъ, и даже заплатата на единъ писаръ 1.730 л., се вижда много голѣма, тъй като писарътъ въ повечето случаи е съ III-класно образование. Даже самитъ писари декларирайтъ, че сж готови да служатъ съ 1.300—1.400 л. Нѣкои кметове въ такива села, макаръ и юристи, макаръ и висшисии, знаейки положението на своитъ общински данъкоплатци, знаейки тѣхната мизерия, се съгласяватъ да служатъ съ по-низка заплата, обаче таблицата за заплатитъ на общинскитъ служители не позволява предвиждането на по-низка заплата.

Следователно, въ това отношение трѣбва да се направи нѣщо — да се предвидятъ повече категории общини, като за по-малкитъ общини се предвидятъ кметове и другъ персоналъ съ по-малкъ цензъ. Тѣ и сега даже служатъ съ по-малки заплати, за да могатъ да се посрѣщатъ други общински нужди, за да може да останатъ срѣдства за благоустройствени работи.

Г-да народни представители! Общинската реформа отъ 1934 г. премахна финансово слабитъ общини. Днесъ вече ние нѣмаме такива случаи: да не може една община да заплати заплатитъ на своитъ общински служители. Нѣмаме вече случаи, общината да не може да си построи най-необходимото — единъ общински домъ, въ който да се помѣщаватъ общинскитъ канцеларии. Ние нѣмаме общини, въ които да не сж проведени регулационнитъ планове. И ние виждаме, че следъ въвеждане на общинската реформа отъ 1934 г. насамъ се прокараха прави улици, споредъ регулационнитъ планове, въ всички села на страната ни. Действително, и до въвеждането на общинската реформа въ нѣкои части на страната регулационнитъ планове бѣха приложени, но това бѣше само въ ограничънъ брой села. Сега почти нѣма село, въ което регулационниятъ планъ да не е приложенъ. Най-близкитъ села до София, въ Софийското поле, до общинската реформа нѣмаха проведени и приложени регулационни планове. Идете сега въ Софийско и ще видите, че повечето отъ селата не, а всички иматъ прокарани регулационни планове. Направиха се, както казахъ, и други строежи: здравни домове и хубави училища, и то само благодарение на това, че се създадоха финансово силни общини.

Г-да народни представители! Понеже още въ началото на моята речъ загатнахъ, че азъ бихъ предпочелъ г-нъ министърътъ на вътрешнитъ работи да внесе законопроектъ за измѣнение и допълнение на наредбата-законъ за градскитъ и селскитъ общини, то азъ си позволявамъ тукъ да дамъ известни препорѣжки, какво трѣбва да се измѣни.

Г-да народни представители! Азъ намирамъ, че на първо мѣсто трѣбва да се измѣни чл. 8 отъ наредбата-законъ за селскитъ общини въ смисълъ, да се засилатъ правата на министра на вътрешнитъ работи при опредѣляне: кое село къмъ кой общински центъръ да бѣде. Това измѣнение, споредъ мене, се налага, защото — познаваме нашитъ нрави — ние сме свидетели на следното положение: населени мѣста, отстоящи само на единъ километъръ отъ даденъ общински центъръ, не даватъ съгласието си да отидатъ къмъ този общински центъръ, който имъ е така близко, само поради съществуващи амбиции помежду имъ, напр., че ще се издигне това село, което ще бѣде центърътъ, или по различни други причини. Такива села отиватъ често пъти на 5 и 10 км. далече, обаче отказватъ да отидатъ въ съседното близко село, гдето е общинскиятъ центъръ. Такива случаи, г-да народни представители, има много. Единъ типиченъ случай, много близкъ тукъ до София, е с. Кремиковци, което е централна община. Селото Сеславци, което отстои само на 900 м. отъ с. Кремиковци, отказва да бѣде въ общината на с. Кремиковци, а отива въ общината на с. Челопечене, което е на повече отъ 5 км. далече.

Петко Стояновъ: Защото не имъ даватъ да си пасатъ добитѣка.

Цвѣтко Петковъ: Чисто и просто само поради междуселска амбиция, безъ никакви основания.

Петко Стояновъ: Не е вѣрно.

Цвѣтко Петковъ: Г-да народни представители! Въ селото Кремиковци има, освенъ общински домъ и поща, ветеринарна лѣчебница, медицинска лѣчебница и кооперативна млѣкарница—мандра, построена отъ Министерството на земедѣлието и пр. Просто необяснимо е, защо това село отказва да отиде въ Кремиковци, а иска да бѣде къмъ Челопечене.

Петко Стояновъ: Много лесно е обяснимо, само Вие не можете да го разберете.

Стойчо Топаловъ: Гласъ народенъ, гласъ Божи!

Председателстващъ Георги Марковъ: (Звъни)

Цвѣтко Петковъ: Много лесно е обяснимо, г-нъ Петко Стояновъ, като имаме предъ видъ нашата расова слабостъ да бѣгаме единъ отъ другъ, а не да се поддържаме.

Петко Стояновъ: Да, защото ти ги изтезаваше на времето, като председател и членъ на постоянната комисия, и сега искате да продължавате пакъ. Нѣма да я бѣде тази работа!

Цвѣтко Петковъ: Отъ мене сж повече доволни и затова сж ме избрали.

Петко Стояновъ: Въ тази земя роби нѣма, има свободни граждани. Трѣбва да се разбере това.

Цвѣтко Петковъ: Г-да народни представители! Трѣбва да се измѣни чл. 20 отъ наредбата-законъ за селскитъ общини, като се премахнатъ съдебнитъ функции на кмета, защото отъ досегашнитъ резултати сме се убедили, че тѣ сж повече отъ лоши.

Петко Стояновъ: Това е добре.

Цвѣтко Петковъ: Г-да народни представители! Тия съдебни функции трѣбва да бѣдатъ премахнати, за да може кметътъ да се отдале на другитъ си стопански и управнически функции, които сж по-важни, отколкото съдебната. Освенъ това, ако се отнесете до околийскитъ сѣдии, където отиватъ по обжалване решенията на общинскитъ кметове, като сѣдии, ще ви кажатъ, че има много куриози, че има голѣми грѣшки въ правораздаването отъ общинскитъ кметове. За такива грѣшки много често околийскитъ сѣдии се обръщатъ къмъ Министерството на вътрешнитъ работи и искатъ наказанието на тия кметове. Азъ смѣтамъ, че тия съдебни функции трѣбва да бѣдатъ премахнати и да бѣдатъ освободени кметовѣтъ отъ тѣхъ, за да могатъ по-добре и по-правилно да извършватъ другитъ си функции.

Г-да народни представители! Трѣбва, обаче, да се запазятъ нотариалнитъ функции на кметовѣтъ, затѣрка на подписи подъ пълномощия, затѣрка на подписи подъ пенсионни книжки и пр., за които не бива да бѣде разгано населението и да отива чакъ до нотариуса.

Г-да народни представители! Азъ си позволявамъ да препорѣжамъ да бѣде измѣненъ и чл. 30 отъ наредбата-законъ за селскитъ общини, който разпорежда, че селскиятъ кметъ се назначава отъ министра на вътрешнитъ работи. Позволявамъ си да направя следнитъ препорѣжки. Азъ смѣтамъ, че министърътъ на вътрешнитъ работи трѣбва да бѣде освободенъ отъ задължението да назначава той селскитъ кметове. Нека министърътъ на вътрешнитъ работи да се занимава съ по-голѣмитъ работи и да се освободи отъ тѣзи дребни работи, а именно, да се занимава съ назначаването на повече отъ 1100—1200 селски кметове. Азъ смѣтамъ, че е достатъчно, министърътъ да назначава само градскитъ кметове, като назначаването на селскитъ кметове се претостави на областнитъ директори, които понастоящемъ не сж случайни хора; това сж запасни генерали, юристи, или хора съ друго висме образование. Длъжността на областния директоръ е достатъчно голѣма, за да имаме довѣрие, той да назначава селскитъ кметове по представление на околийскитъ управители.

Петко Стояновъ: Народътъ да ги назначава. Тогава ще бѣде най-добре.

Стойчо Топаловъ: Да се изфиратъ.

Цвѣтко Петковъ: Вие сте на това мнение, азъ съмъ на друго мнение.

Петко Стояновъ: Вѣрно е, че сте на друго мнение, но най-хубавото е кметовѣтъ да се назначаватъ отъ народа.

Цвѣтко Петковъ: Г-да народни представители! Азъ смѣтамъ, че съ това прехвърляне назначаването на селските кметове отъ министра на вътрешните работи върху областниятъ директоръ ще се направи полезна децентрализация въ службата и въ администрирането на Министерството на вътрешните работи, защото хората нѣма да бждатъ разтакани отъ разни краища на България, напр. отъ Малко-Търново и Русенско да идватъ чакъ въ София да следятъ назначаването си, или заинтересуващи лица отъ отдалеченитъ населени мѣста да следятъ кой ще бжде назначенъ за кметъ. Азъ смѣтамъ, че съ тази реформа ще се ускори назначаването и нѣма да се случватъ такива работи, каквито се случваха досега: нѣкои общини цѣли седмици, даже месеци да оставатъ безъ кметъ, само защото преписката по назначаването се разтака отъ областта въ министерството и се забавя много дѣй.

Г-да народни представители! Препоръчвамъ така също да стане измѣнение и на чл. 31 отъ наредбата-законъ за селскитъ общини, като предвидениятъ тамъ цензъ за селски кметъ, висше образование, се намали на срдѣно образование, а за нѣкои общини, поставени при специални условия, както сѣ нѣкои балкански общини, даже да се слѣзе и по-ниско. Това, г-да народни представители, ще даде възможностъ на тия малки общини да се назначатъ кметове, които ще бждатъ съ по-малки заплати и, следователно, ще се намалятъ разходите имъ. Освенъ това, на тия общини ще се даде възможностъ да правятъ по-добъръ подборъ на лицата за кметове. Тѣзи кметове, съ срдѣно и по-ниско отъ него образование, биха могли да се заставятъ да прекратятъ една школа, да получатъ подготовка, да минатъ единъ курсъ, за да бждатъ подготвени за предназначението си.

Г-да народни представители! Все въ връзка съ въпроса, кой да назначава кмета и кой да го уволнява, азъ препоръчвамъ да стане измѣнение на чл. 32 отъ наредбата-законъ за селскитъ общини — сега законъ за селскитъ общини — като уволнението на селския кметъ се предостави също на областния директоръ. Въобще смѣтамъ, че селскиятъ кметъ трбва да излѣзе изъ властта на министра на вътрешните работи.

Нѣкой отъ лѣво: Отъ народа да се назначава и уволнява.

Цвѣтко Петковъ: Г-да народни представители! Все въ връзка съ този въпросъ ще трбва да стане измѣнение на чл. 33 отъ сѣщия законъ, като отстранението на кмета, което става по опредѣление на съда, по поводъ на възбудено углавно преследване, да става също отъ областния директоръ, а не отъ министра на вътрешните работи.

Петко Стояновъ: А прекрояването на бюджетитъ? И то трбва да се махне.

Цвѣтко Петковъ: Какъ прекрояването?

Петко Стояновъ: По сега действащата наредба областниятъ директоръ, респ. министърътъ, може да измѣни съвсемъ бюджета на общината.

Цвѣтко Петковъ: Утвърждаването и прекрояването на бюджета трбва да остане въ властта на областния директоръ, а бюджетитъ, по-голямъ отъ 10 милиона лева, да се утвърждаватъ отъ министра на вътрешните работи.

Петко Стояновъ: Не се касае за правото на утвърждение, а за промѣняването на бюджетитъ, каквото допуска наредбата-законъ за общинитъ.

Цвѣтко Петковъ: Г-нъ Стояновъ! Азъ зная тази работа, обаче и Вие ще се съгласите, че често пъти по лични съображения нѣкои общински съветници провалятъ много полезни инициативи на общината. Много често е това. Азъ зная общински съветници на дадени общини, които провалятъ инициативитъ за постройка на общински домове само затова, защото при постройката на новия общински домъ общината ще се измѣсти отъ сегашното си мѣсто и ще отиде на по-далечно мѣсто, а този общински съветникъ е заинтересуванъ, защото има нѣкоя кърчма или друго здание, което е близко и се ползува отъ близостта на общината.

Петко Стояновъ: Тия работи сѣ отдавнашни, тѣ сѣ вече история у насъ.

Председателствуващъ Георги Марковъ: (Звъни)

Цвѣтко Петковъ: Тѣ сѣ история, г-нъ Стояновъ, но се повтарятъ, и ако се върнемъ къмъ оная система, която съществуваше до срдѣта на 1934 г., бждете сигурни, че ще се повторятъ въ още по-лоша форма.

Петко Стояновъ: Азъ ще взема думата да отговоря на всички тия работи.

Цвѣтко Петковъ: Г-да народни представители! Смѣтамъ, че се налага измѣнение и на чл. 48 отъ наредбата-законъ за селскитъ общини въ смисълъ, да се увеличатъ правата на кметскитъ намѣстници, като регистритъ за гражданското състояние, за ражданията, за женитбитъ и за умираанията се иззематъ отъ централната община и се прехвърлятъ къмъ кметскитъ намѣстничества, като на кметскитъ намѣстници — и то само за села, които сѣ на разстояние повече отъ 3 км. — се даде по единъ писаръ, който да води регистритъ за гражданското състояние, за раждания, женитби и умираания, и като се дадатъ права на тия писари, като пълномощници на секретаръ-бирницитъ при общината, да събиратъ нѣкои общински приходи и да се отчитатъ къмъ секретаръ-бирника ежеседмично по единъ път. Също трбва да се даде право на тия кметски намѣстници и писари да издаватъ разни удостоверения отъ по-маловаженъ характеръ, каквито сѣ тия за гражданското и материалното състояние на населението, както и удостоверения въ връзка съ разни молби и пр. Смѣтамъ, че съ едно такова полезно измѣнение повикътъ срещу сегашната реформа, срещу днешната централизация ще намалѣе извънредно много, защото нѣма да има разтакания на населението, за най-дребнитъ работи да отива отъ населенитъ мѣста къмъ центъра на общината и обратно. Въобще смѣтамъ, че на тия кметски намѣстници и писари ще може да се възложатъ редъ функции отъ мѣстенъ характеръ въ населеното мѣсто.

Г-да народни представители! Всички знаемъ, че финансовото положение на нашитъ общини, въпреки проведената централизация съ реформата отъ 1934 г., все още е много лошо. Поне това важи за грамадна частъ отъ нашитъ общини. Действително, има общини, но тѣ сѣ незначителна частъ, които иматъ голѣми приходи и които могатъ да посрещнатъ всѣкакви разходи, даже и луксозни. Но има общини — и за съжаление тѣ сѣ голѣмото мнозинство — които едва издържатъ съ приходитъ си личния съставъ на общината и за благоустройствени и други стопански цели почти не остава нищо.

Г-да народни представители! Азъ поддържамъ, че ще трбва да станатъ измѣнения и въ членове 72 и 73 отъ закона за селскитъ общини и въ съответнитъ членове на закона за градскитъ общини, като се създадатъ редъ нови приходи за общинитъ. Трбва също да се премахнатъ и ония алинеи въ сега съществуващия законъ, които прѣчатъ на общинитъ да иматъ по-голямъ приходи. Най-напредъ, г-да народни представители, смѣтамъ, че ще трбва да се отгѣни алинея втора на п. 11 отъ чл. 72 отъ наредбата-законъ за селскитъ общини, която разпорежда, че общинитъ не могатъ да събиратъ пждарщина въ по-голямъ размѣръ отъ разходитъ, които правятъ за издръжка на пждаря и на горския стражаръ.

Г-да народни представители! Азъ съмъ съгласенъ съ г-нъ професора, че това е една услуга, която се прави на населението и тя трбва да бжде заплатена въ размѣръ, необходимъ за посрещането ѝ.

Петко Стояновъ: Костуемитъ разноси.

Цвѣтко Петковъ: Да, костуемитъ разноси. — Въ повечето отъ нашитъ селски общини най-сигурното и най-важното приходно перо е това: Ако приложимъ стриктно разпоредбата на тази алинея, ние ще поставимъ общинитъ въ невъзможностъ да посрѣщатъ разходитъ за личния си съставъ и за фондоветъ, къмъ които сѣ задължени да правятъ вноски — да оставимъ настрана всичкитъ благоустройствени работи и стопански задачи, които имъ сѣ поставени.

Като имамъ всичко това предвидъ, азъ, който съмъ наблюдавалъ живота на нашитъ общини, си позволявамъ препорѣката за премахването на тази алинея. Населението не е противъ тоя облогъ. То е съгласно да го понесе. Може би само единъ въ 10 села, които има по-крупни имоти, по 1000—2000 декара, ще си позволи да обжалва бюджета на общинитъ предъ Административния съдъ и да иска отгѣната на решението на общинския съветъ.

Петко Стояновъ: Има села, въ които пждарщината е нѣколко пъти по-голяма отъ поземелния данъкъ. Съгласете се, че това е невъзможно.

Председателстващ Георги Марков: (Звъни) Завършете, г-н Петков!

Цвѣтко Петков: Сега ще завърша. — Ако се запази тази алинея, ще трябва да се измени пък законът за поземелния данък и законът за данъка върху сградите, за да се създадат приходи на общините, да им се развържат ръцете да могат да гласуват по-големи приходи от тѣзи данъци.

Петко Стоянов: Тамъ съмъ съгласенъ.

Цвѣтко Петков: Г-да народни представители! На общините ще трябва да се създадат, както казахъ, и някои нови приходи, освенъ съществуващите. Както казахъ преди малко, различните населени мѣста, различните общини сѫ поставени при различни стопански условия: едни сѫ въ балкана, други въ полето, трети въ подножието на балкана и пр. и пр., и населението на тѣзи мѣста има различни приходоизточници, които сегашниятъ законъ не обхваща. Напр., отъ населените мѣста въ балканските краища се изнасятъ стотици и хиляди кубически метри дърва за огрѣвъ, отъ които населението добива приходи. Тѣзи дърва по сега съществуващия законъ, не сѫ обложени съ никаква такса. Общинските съвети на тѣзи общини предлагатъ по-малко такава такса, обаче областниятъ директоръ я отмишлява, понеже не полива на закона. А населението прихваща пари отъ продажбата на тия дърва и ако плати 5 л. отъ 150-тъ лева, които взема на кубически метъръ дърва, нѣма да чувства тежестъ. И други такива приходоизточници могатъ да се създадатъ за общините.

Нѣкой отъ лѣво: Тамъ, където продаватъ дървата, плащатъ такса

Цвѣтко Петков: Не плащатъ. — Г-да народни представители! Ще трябва да се измени и п. 8 на чл. 73 отъ народната-закона за селските общини въ смисълъ, че произведените въ района на общините тротоарни плочи или павета се облагатъ на квадратенъ метъръ, а не на кубически метъръ, както е сега.

Петко Стоянов: Село Владая ще стане тогава златно!

Цвѣтко Петков: Г-да народни представители! И Владая, и много други села произвеждатъ павета или тротоарни плочи, обаче по сега съществуващия законъ този цененъ материалъ — защото единъ кубикъ павета струва пѣколко хиляди лева — тѣ не могатъ да го облажатъ съ повече отъ 5 л. кубикътъ, съ колкото се облага простиятъ камъкъ. Единъ кубикъ отъ простия камъкъ, отъ ломения камъкъ, който струва 30 л. кубикътъ, се облага съ 5 л.; също съ 5 л. се облагатъ и паветата, които струватъ двестри хиляди лева кубикътъ. Други общини пъкъ не могатъ да облагатъ тротоарните плочи, защото не е предвиденъ текстъ въ самия законъ. Смятамъ, че облагането на паветата и на тротоарните плочи трябва да бѣде на квадратенъ метъръ, както се продаватъ на пазара, защото никъде нито тротоарните плочи, нито паветата не се продаватъ на кубикъ — на всѣкъде се продаватъ на квадратенъ метъръ. Приходи отъ облагането на произведените павета или на извадените тротоарни плочи се предвиждаха досега въ общинските бюджети, но областните директори винаги ги зачертаваха.

Нѣкой отъ лѣво: Процентно да бѣде облагането.

Цвѣтко Петков: Може да бѣде и процентно. — На всѣки случай трябва да се направи нѣщо, да могатъ да бѣжатъ облагани.

Г-да народни представители! Азъ ще повдигна въпроса и за общинските фондове. Имашъ случая вече единъ пътъ въ една моя речъ въ миналото да кажа, че общинските фондове, които сега сѫ 33 на брой, трябва да бѣдатъ слети въ единъ единственъ общински фондъ, за да бѣде освободенъ бирникътъ отъ 33 вноски листове ежесечно — а нѣкои вноски се правятъ на 15 дни — както и да бѣдатъ намалени тѣзи общински фондове, защото сега погълщатъ повече отъ 40% отъ общинските срѣдства.

Г-да народни представители! Трябва въ връзка съ това да бѣде изменено и нашето данъчно законодателство, защото имаме въ това отношение много несъобразности и много аномалии. Вчера, напр., тукъ мина едно изменение на данъка общински налогъ, който се събира въ полза на общините, но се събира отъ държавните органи. Обаче, следъ като се събератъ и другите общински приходи, както поземелниятъ данъкъ, така и данъкътъ върху

сградите, голѣми проценти отъ тия приходи се взематъ за разни фондове и отиватъ въ приходъ на държавата. Азъ смятамъ, че ще трябва да се направи едно разграничение: данъкътъ, който сѫ необходими на държавата, тя да ги взема за себе си и да ги събира съ своите органи, а данъкътъ, който сѫ необходими за издржката на общините, да бѣдатъ предвидени изцяло въ полза на общините. Също така трябва общините да бѣдатъ освободени отъ плащането на разни фондове, като фондъ „Издржка на учители“ и пр. и пр. Нѣма смисълъ да даваме на общините тѣзи пари, а следъ това да ги вземаме обратно и да създаваме само работа на много и много чиновници, общински и държавни.

Г-да народни представители! Позволявамъ си въ края на моята речъ да отправя единъ апелъ къмъ г-нъ министъра на вътрешните работи и да го помоля да внесе частъ поскоро изработения отъ министерството законопроектъ за финансово облекчение на общините. Всички знаемъ, че голѣма частъ отъ нашите общини сѫ изпаднали въ много тежко положение, благодарение на задълженията, които сѫ сключили въ миналото за пострѣзането на разни благоустройствени работи. Имаме общини, градски и селски, на които всички приходи, които поставятъ въ общинската каса, не сѫ достатъчни да покрѣятъ погашенията и лихвите на съществуващите имъ задължения днесъ. При това положение нашите общини не могатъ да вървятъ напредъ и трябва да бѣдатъ облекчени. Има изработенъ законопроектъ въ Министерството на вътрешните работи за облекчение на общините, и затова азъ отправямъ апелъ къмъ г-нъ министъра да внесе частъ поскоро въ Народното събрание този законопроектъ. Много общини искатъ да бѣдатъ намалени задълженията имъ и да имъ бѣдатъ дадени по-големи разсрочки за да могатъ да покрѣятъ и задълженията си, и настоящите си нужди.

Г-да народни представители! Позволявамъ си да отправя и още единъ апелъ, какъвто отправиха и другите колеги, къмъ г-нъ министъра на вътрешните работи: поскоро да внесе въ Народното събрание и законопроекта за новото административно дѣлене на страната на околии и области.

Петко Стоянов: Окръжи, окръжи!

Цвѣтко Петков: Може да бѣде и на окръжи, защото действително чл. 3 отъ конституцията предвижда окръжи, а не области. Съгласенъ съмъ да имаме окръжи.

На трето мѣсто, г-да народни представители, азъ апелирамъ къмъ г-нъ министъра на вътрешните работи, имайки предвид препорѣките, които направихме тукъ, да внесе и законопроектъ за изменение и допълнение на наредбитѣ-законали за градските и за селските общини, като всички тѣзи препорѣки, които се направиха, намѣрятъ мѣсто въ тѣхъ.

Г-да народни представители! Азъ ще гласувамъ законопроекта за образуване на нови общини, защото смятамъ, че той урежда едно положение, което до сега не бѣше уредено, а трябваше да се уреди. (Ръкопляскания отъ дѣсно, центъра и отъ нѣкои отъ лѣво)

Председателстващ Георги Марков: Преди да дамъ отидихъ, съобщавамъ ви, г-да народни представители, че има да говорятъ по законопроекта още двама народни представители — Вѣлю Боневъ и Йосифъ Робевъ. Следъ тѣхъ ще говори г-нъ министърътъ на вътрешните работи.

Давамъ 10 м. отидихъ.

(Следъ отидиха)

Председателстващ Георги Марков: (Звъни) Заседанието продължава.

Има думата народниятъ представител г-нъ Вѣлю Боневъ.

Вѣлю Боневъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Внасянето на законопроекта за образуването на нови общини и разглеждането му въ Народното събрание показва, че реформата, направена следъ 19 май 1934 г., не оправда напълно надеждите. Тукъ се изказаха доста мисли отъ ораторите, които говориха по законопроекта. Едини искатъ кметовете въ градовете да бѣдатъ избирасми, други — да се намалятъ заплатите на кметовете, специално въ балканските села, които иматъ по-малки приходи, а трети — да се направи една по-широка реформа по отношение на общините. Това показва, че се налага да се промѣни реформата създадена следъ 19 май не отъ Народното събрание, а отъ Министерския съветъ само.

Населението се измъчва много. Има населени мѣста, където населението, за да си свърши някоя работа въ централната община, трѣбва да изминава по 15—20 км. на отиване и толкова на връщане, а ако трѣбва да отиде и до града, което често му се налага, напр., при сключването на заемъ отъ Земедѣлската банка, ще трѣбва да извърви най-малко 45 км.

Азъ съмъ за избиране на кметоветъ отъ населението, а не тѣ да бѣдатъ назначавани, защото това създава недоволства въ населението днесъ, още повече, че макаръ въ дадено населено мѣсто да има мѣстни интелигентни хора, отъ тѣхъ не се назначаватъ кметове, а се довеждатъ отъ други населени мѣста. Азъ съмъ за избиране на кмета отъ населението, освенъ по тѣзи съображения, които се изтъкнаха отъ преждоговорившитъ, още и защото, че днесъ назначениятъ кметъ, понеже е гарантиранъ на поста си отъ околийския управителъ или отъ областния директоръ, тормози населението, налага му се и не дири да бѣде въ контактъ, какъвто контактъ диримъ и ние, народните представители, за да го обслужва правилно.

Когато се въведоха голѣмѣтѣ селски общини, заблуди се населението, че това ще даде икономии. Туй не се оправда. Напротивъ, на много мѣста разходитѣ на общинитѣ се увеличиха и тежеститѣ за населението станаха по-голѣми.

Уважаеми г-да народни представители! На много мѣста кметоветѣ сѣ превърнали на нѣщо повече отъ полиция. Ще ви кажа единъ интересенъ случай. Кметътъ въ едно село следи да не се пуши тютюнъ контрабанда — това е, прочее, негово задѣлжение и по закона. Но той толкова е напласилъ населението, че веднажъ, когато срещналъ едно лице, което пуши цигара, това лице, за да не го улови кметътъ въ контрабанда, глътналъ цигарата си съ огъня заедно. (Смѣхъ) И сѣмѣтъ този кметъ на една околийска конференция питалъ околийския управителъ: „Г-нъ управителю! Ако срещна нѣкой, който пуши тютюнъ контрабанда и той глътне цигарата, а селянитѣ, които сѣ го видѣли, не искатъ да кажатъ, че сѣ го видѣли да пуши, какво трѣбва да правя?“ На това околийскиятъ управителъ му казалъ: „Щомъ си изгубилъ довѣрието на населението въ селото, какъвъ кметъ си тогава на това село?“ Това сѣ работи, на които трѣбва да се обръща вниманието. Не може да бѣде кметъ въ едно село човѣкъ, който ще всѣя страхъ у населението. Азъ ще ви кажа, че въ всички села, където се произвежда тютюнъ, нѣма човѣкъ, който да не пуши тютюнъ контрабанда. Въ такива села има кметове съ такива диктаторски разбирания, че каратъ населението постоянно да се пази — като видятъ кмета да влиза въ кръчмата, всички гасятъ цигаритѣ си и се пазятъ така, както се пазятъ отъ акцизнитѣ и горскитѣ стражари.

Налага се кметътъ да бѣде избранъ отъ населението и да бѣде постоянно въ контактъ съ него, да бѣде единъ видъ неговъ възпитателъ. Системата на назначаеми кметъ отдалечава кмета отъ населението. Назначениятъ кметъ не се чувствава задѣлженъ да бѣде въ контактъ съ населението, да бѣде, така да се каже, по-демократиченъ.

Мнозина се изказаха тукъ, че въ миналото ставали много бламирани на общинскитѣ кметове. Много трудно ли е съ законъ да се нареди така, че като бѣде избранъ кметътъ отъ населението, да не могатъ съветниците да го бламиратъ, да служи дотогава, докато се ползува съ довѣрието на селото? Една такава мѣрка може да се вземе, за да не се прибѣгва до назначавани кметове. Една българска поговорка казва: дай на българина властъ, за да го познаешъ какъвъ е. И много отъ назначенитѣ кметове, следъ като ги облъкатъ въ властъ, почватъ да тормозятъ населението. По тоя начинъ става едно откъсване на селото отъ общинската властъ, което не бива да става. Ще трѣбва да се търси начинъ да се обърне вниманието на кметоветѣ, да не проявяватъ диктаторски разбирания, които не сѣ въ съгласие съ разбиранията на населението. Иначе, явно е, че тѣхната дейностъ нѣма да даде резултати въ полза на селото.

Тукъ г-нъ Серафимъ Георгиевъ говори нѣколко пѣти за общинитѣ и създаде известно настроение по тоя въпросъ. Той каза какво било въ Германия, какво било въ Италия. Азъ смѣтамъ, че ние трѣбва да гледаме какво е възможно у насъ. Трѣбва да се има предвидъ, че както всѣка къща си има свои принципи, така и ние, българитѣ, имаме свои демократически разбирания. Не трѣбва да се вѣрва, че ако една мѣрка е дала резултати въ Германия, ще даде същитѣ резултати и у насъ. Ние не вѣрваме преди всичко, че германскитѣ кметове или италианскитѣ кметове сѣ съ такива разбирания, каквито има онзи нашъ кметъ, за който ви казахъ, че като срещналъ единъ селянинъ да пуши контрабанда, този последниятъ, за да се спаси отъ глоба, лапналъ цигарата съ огъня. (Веселостъ)

Въ сегашната система има и единъ другъ голѣмъ дефектъ, който е необходимо да се премахне. Има села съ 300—400 жители, които не могатъ да избиратъ съветници, и когато дойде време да се избиратъ такива, жителитѣ на тия села трѣбва да отидатъ въ друго село, най-малко на 8 км., и тамъ да гласуватъ за избиране на съветници. Това е една мѣрка, която възмущава селянитѣ, защото ги застава да вървятъ толкова километри въ деня на изборитѣ.

Въобще населението не е доволно отъ назначаванитѣ кметове.

Другъ единъ важенъ въпросъ, уважаеми г-да народни представители, е въпросътъ за инициативитѣ на кметоветѣ следъ 19 май. И по този въпросъ тукъ много се говори. Но споредъ мене, трѣбва да се държи смѣтка и за материалното положение на народа, което е влошено. Ще трѣбва да се правятъ голѣми икономии, защото има случаи, общини да гласуватъ бюджетъ отъ 7—8 милиона лева, който 60% не се реализира. Има случаи, когато отъ 200 стопани въ едно село 180-тѣ получаватъ червени известия за неплатени общински данѣци. Затова ще трѣбва да се правятъ икономии.

Следователно, азъ съмъ за избирания кметъ... (Ржкоплѣскания отъ мѣсто)

Дончо Узунъ: Ще има много да чакашъ.

Вѣлю Боневъ: ... и за измѣнение на закона по такъвъ начинъ, че да не може да се бламира кметътъ, а да се остави да служи до изтичането на мандата му и да служи, както каза и г-нъ министърътъ, като учителъ на народа, защото той е, който представлява въ селото властта.

Дончо Узунъ: Какъ разбирашъ това — хемъ да се избира, хемъ да не бѣде бламиранъ?

Вѣлю Боневъ: Съветниците да нѣматъ право да го бламиратъ; веднажъ избранъ, да служи, докато изтече мандатътъ му.

Свършвамъ, г-да народни представители, съ пожелание, ако не тази година, то поне догодина да имаме избирани кметове. (Ржкоплѣскания отъ мѣсто)

Председателствуващъ Георги Марковъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Йосифъ Робевъ.

Йосифъ Робевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Единъ малъкъ законопроектъ предизвика твърде обширни разисквания, които съ този моментъ не биваше да ангажиратъ нашето внимание. Вѣрно е, че има известни основни положения, които при удобенъ моментъ трѣбва да се подчертаватъ, за да може да се въдѣпнатъ, но моментътъ, който се избира, при разглеждането на този законопроектъ да се говори по основнитѣ положения на законитѣ за селскитѣ и градскитѣ общини, не е струва ми се, отъ най-удачнитѣ.

Административната реформа, която се направи следъ 19 май 1934 г., има известни дефекти, и ние ще се мѣтимъ съ общи усилия да поправимъ тѣзи дефекти. Замахътъ, съ който бѣше направена тази реформа, бѣше твърде силенъ, по тази сила идѣше отъ оная, която бѣше констатирано дотогава. Какво представяваше общината до 19 май? Нѣма защо да си кривите душатъ тукъ. Не си спомнямъ кой отъ г-да народнитѣ представители, които говориха, за да тукъ: „Назадъ къмъ миналитѣ общински съвети!“ Но конституциитѣ за лошото управление на общинитѣ предъ 19 май, както и за хората, които творѣха съдбинитѣ на общинитѣ, на държавата, на народа до 19 май, бѣха толкова печални, че дефектитѣ, които бѣха отбелязани следъ 19 май въ административната реформа, съответствуваха на реформитѣ, които имаха общинскитѣ съвети въ миналия имъ съставъ.

Димитъръ Търкалановъ: Касае се за назадъ къмъ самоуправлението на общинитѣ. Азъ го казахъ и го поддържамъ.

Йосифъ Робевъ: Азъ не казвамъ кой го каза. Г-нъ Търкалановъ! Азъ Ви слушахъ, слушайте ме и вие. Ще дойда и до самоуправлението. Своята обществена дейностъ азъ запазвамъ отъ училищенъ настоятелъ, станамъ общински съветникъ, бѣхъ окръженъ съветникъ, бѣхъ председателъ на окръженъ съветъ, станамъ народенъ представителъ, сега повторно съмъ народенъ представителъ. Не съмъ се откъсвалъ отъ общественитѣ прояви въ нашия животъ. Та, когато вие ще ми говорите за самоуправление на общинитѣ, ще ме прощавате, но азъ претендирамъ да познавамъ тази работа доста добре. Вие не можете да гледате самоуправлението на общинитѣ върху единъ текстъ на конституцията, който казва: „върху начала на

самоуправление на общините". Може ли тогава да теглите заключение, че понеже сега имаме наименование „област", това било неконституционно, а конституционно е да имаме „окръг". Та чукимъ голѣмъ мурафетъ се иска, съответниятъ министъръ да внесе законопроектъ, съ който да се постанови: мѣсто областъ, да се нарича окръгъ. Може ли да вадите аргументи отъ дилити на историята: защото Митхалъ паша живѣлъ въ Русе, Русе трѣбвало да бѣде окръженъ градъ; защото столицата на второто българско царство била въ Търново, Търново трѣбвало да бѣде окръженъ градъ! А забравяте, че преди това царъ Крумъ е билъ въ Плиска, а царъ Симеонъ въ Преславъ! (Ржкоплѣскания отъ дѣсно) Русе, Варна, Видинъ иматъ право да бѣдатъ седалища на окръзи или на области, както се наричатъ сега, но не затуй, защото Митхалъ паша е живѣлъ въ Русе. Вие знаете защо тѣзи градове не сѣ въ туй положение днесъ, въ каквото бѣха нѣкога, и всички наши усилия трѣбва да бѣдатъ насочени да станатъ едни голѣми и оживѣни градове, защото ние нѣмаме много голѣми градове, а Варна и Русе не сѣ отъ най-малкитѣ, а сѣ отъ най-голѣмитѣ. И после, това е въпросъ на политика, който може да потърси и други аргументи. Отсамъ Дунава ние нѣмаме нито единъ областенъ или окръженъ градъ, а отсреща има маса окръжни градове, разположени въ шахматъ. Тамъ ще се търсятъ аргументитѣ, а не въ различни мухлясали страници отъ историята на България.

Димитъръ Търкалановъ: Нѣма мухлясали страници, г-нъ Робевъ.

Иосифъ Робевъ: Мухлясали, мухлясали. — Когато се говори за самоуправление, ще се търси разумъ, а не само форма.

Димитъръ Търкалановъ: Азъ говоря отъ практика.

Иосифъ Робевъ: Какво представляваше самоуправлението въ миналото, когато кметоветѣ дрибействаха?

Димитъръ Търкалановъ: Не можете да ме убедите въ противното.

Иосифъ Робевъ: Ако обърнете страницитѣ на слебната история на България, ще видите какви бѣха кметоветѣ.

Димитъръ Търкалановъ: Бѣха много добри. Единъ отъ тия кметове стоя на онази маса (Сочи министерската маса) Десетъ години е билъ кметъ.

Председателстващъ Георги Марковъ: (Звъни)

Иосифъ Робевъ: Моля Ви се, г-нъ Търкалановъ, не желая да ме прекъсвате, защото не азъ ще загубя отъ прекъсванията.

Когато вчера ние разисквахме въ комисията по вътрешнитѣ работи за бездомническитѣ мѣста, Вие нѣмахте куража да запизите тази маска, ами се червѣхте

Димитъръ Търкалановъ: Коя маска?

Иосифъ Робевъ: Сегашната.

Димитъръ Търкалановъ: Защо?

Иосифъ Робевъ: Затуй, защото видѣхте мизерията на миналото управление въ Софийската община.

Димитъръ Търкалановъ: Това не е вѣрно.

Иосифъ Робевъ: Раздавани, разграбвани мѣста, образувани чуфлици въ София!

Димитъръ Търкалановъ: Това е било въ Ваше време, когато Вие бѣхте народенъ представителъ и когато Сговорътъ управляваше.

Иосифъ Робевъ: Азъ, г-нъ Търкалановъ, нѣмамъ апартаментъ, нито мѣсто, и азъ имахъ куража да протестирамъ, когато се грабѣха мѣстата, а Вие нѣмахте този куражъ.

Димитъръ Търкалановъ: Вие бѣхте тогава пакъ народенъ представителъ. Когато Сговорътъ управляваше, тогава се грабѣха общинскитѣ мѣста.

Председателстващъ Георги Марковъ: (Силно звъни)

Иосифъ Робевъ: И когато вчера се разискваше тукъ този въпросъ, видѣ се туй хубаво самоуправление!

Димитъръ Търкалановъ: Презъ наше време нито едно мѣсто не е раздадено; Сговорътъ раздаваше мѣстата.

Иосифъ Робевъ: Стига бе, най-после!

Председателстващъ Георги Марковъ: (Силно звъни) Г-нъ Търкалановъ! Недейте прекъсва, оставете оратора да говори.

Иосифъ Робевъ: Вие искате да ме накарате да се занимавамъ съ престѣпнитѣ елементи на обществото ли?

Димитъръ Търкалановъ: Раздаване мѣста следъ 1928 г. нѣма.

Председателстващъ Георги Марковъ: (Звъни)

Иосифъ Робевъ: Азъ мѣста не съмъ раздавалъ. — За туй ли хубаво самоуправление говорите Вие, което цѣлѣе най-много въ София и което не можеше да павира центъра на София? Тогава, когато излѣзеше отъ хотелъ „Панахъ" и поискаше да отидешъ въ кафене „Сплендитъ", трѣбваше да носишъ ботуши, а не ластици! За туй ли самоуправление ми говорите Вие? Азъ смѣтамъ, че не е днесъ моментътъ да се спираме на него, макаръ че азъ имамъ необходимитѣ данни. Не за пръвъ пътъ азъ излизамъ предъ туй Събрание, и зная къде мога да бѣда закъченъ и какъ трѣбва да отговоря. Азъ имамъ достатъчно много данни, за да се види какво е било въ миналото самоуправлението въ София и какво е днесъ, какво е било въ миналото въ Пловдивъ и какво е днесъ. Ами я погледнете селата. Защо ще си затваряте очитѣ? Ето народни представители (Сочи въ лѣво), които, криво или право, се смѣтатъ, че сѣ представители на селата. Нека тѣ си турятъ ржка на сърдцето и да кажатъ: селската община днесъ смѣтата ли е, каквато бѣше по-рано?

Д-ръ Георги Славчевъ: Много по-лоша.

Иосифъ Робевъ: Много по-лоша?!

Д-ръ Георги Славчевъ: Разбира се.

Иосифъ Робевъ: Кой е този, който казва „много по-лоша"? (Възражения отъ лѣво)

Дончо Узуновъ: (Къмъ д-ръ Г. Славчевъ) Какъ не Ви е срамъ! Засрамете се!

Иосифъ Робевъ: Азъ отдадехъ малко виждамъ, мѣчно познавамъ и не мога да съобразя отговора си, но ако нѣкой се премѣска въ жбитѣ ми, да не му се види мѣчно. Азъ познавамъ общинитѣ, и Вие ги познавате, г-нъ д-ръ Славчевъ, азъ съмъ ходилъ въ Борисовградъ и преди и следъ 19 май. Познавамъ какъвъ бѣше Борисовградъ по-рано, зная го и сега. Търсете на друго мѣсто слабоститѣ въ общинския режимъ.

Д-ръ Георги Славчевъ: Какво има направено, г-нъ Робевъ? Нищо не сте видѣли.

Иосифъ Робевъ: Днесъ общинитѣ се ръководятъ отъ просвѣтени хора, поне колкото Васъ.

Д-ръ Георги Славчевъ: И въ миналото бѣше така.

Иосифъ Робевъ: Кой? Просвѣтениятъ Иванъ Длъгневковъ ли, който бѣше кметъ на София, на 300-хиляденъ градъ? Той ли представлява просвѣтена България, интелектуална България? Той ли е цѣтето на културна България? Сигурно въ портфейлчето си трѣбва да носите неговия образъ, защото го смѣтате като човѣкъ, който е прокарвалъ демократическитѣ разбирания на българския народъ и на неговата интелигенция, като Васъ, съ демократически разбирания! Вие ли ще приказвате какво е било по-рано и какво е сега? Днесъ имате кметъ, който е съ висше образование, който е съ срдѣно образование, най-малко. Колкото и да е некадърень единъ висшистъ, той носи една нравствена култура по-голѣма, той носи едни обществени разбирания. Недейте мисли, че само ние, които сме дошли тукъ, сме богоизбранитѣ, най-способнитѣ, а кметоветѣ, които сѣ било юристи, било инженери, било доктори и т. н., сѣ изметѣтъ на българската интелигенция. Може да има 10—15—20% отъ кметоветѣ, които не сѣ за това поприще. Ние тѣхъ ще ги критикуваме. И азъ съмъ мога да ви посоча не единъ и два случая. Но отъ отдѣлни случаи не може да се генерализира за цѣлата интелигенция, твореща днесъ въ дълбинитѣ на

българския народ. (Ръкопляскания от дъсно) Между кметовете има добри хора, отлични хора. Аз си спомням една моя визита въ кария на 1935 г. въ селото Люта, Фердинандска околия. Там видях един великодушен общински дом, видях и един рид, който въ миналото беше само пшък и камък и който обикновено служеше като капан за овцет и говедата на опозиционерит, за да им съставят актове. Когато видях този дом и познатих кой го направил, отговориха ми: „Селото го направил, инициативата е на кмета.“ Кой беше кметът? — „Бившият директор на прогимназията.“ — Защо сега ридът не прилича на това, което беше по-рано? Тогава последният кмет от партийния режим ми каза: „И-нъ Робев!“ И аз можех да го направя навремето строго охранителен, за да запази селото от водни порои, обаче щях да бъда бламиран още на другия ден, защото нашит овце! Ами че това въ миналото беше нщо обикновено, не бяха откъснати случаи. Аз мога да ви посоча по едно-две-три такива села въ всъка околия, както и градове, защото рѣдко има населен пункт, където да не съмъ бил и да не го познавамъ добре. Днес само един човѣкъ може да не вижда възхода на материалната култура и възхода на духовната култура въ селата. Но грѣшки има. Никой не иска да каже, че днес кметѣт изобщо е вилѣт. Има грѣшки, и тия грѣшки ние ще искаме да поправимъ. Затуй сѣмъ избрали и затуй сѣмъ ни пратили тукъ — да обмисляме и да промишляваме, да видимъ къде има дефекти и да ги премахнемъ. И мене ми се струва, че по отношение образователния цензъ на кметоветъ вземахме много високъ мѣрникъ.

Ако искаме да привържемъ интелигенцията къмъ общината, да направимъ интелигентния човѣкъ да служи съ любовъ въ общинското дѣло, ние ще трѣбва да му гарантираме известенъ прогресъ. И заради туй, азъ сѣмъ тамъ, че селскитѣ общини трѣбва да бъдатъ степенувани. Една община, която има по-малко сръдства, по-малко възможности, може да бъде третостепенна, друга може да бъде второстепенна, а трета — първостепенна. И когато видишъ единъ кметъ да се проявява като отличенъ, стопански деятелъ, като единъ културенъ ръководителъ, като кооперативенъ деецъ, като голѣмъ стопановецъ, който е спечелилъ и сърдцата на хората, ти ще трѣбва да го повишишъ, да отиде по-нагоре, за да почувствува той, че не е закрепостенъ. Кметѣт не бива да почувствува, че той е станалъ робъ въ селото, че той е закрепостенъ тамъ, че не може да има перспектива за едно повишение.

Тѣзи дефекти, които не сѣмъ кой знае колко голѣми, но които трѣбва да бъдатъ поправени, ще бъдатъ поправени тогава, когато се внесе съответното измѣнение въ закона за селскитѣ и градскитѣ общини.

Но както за други служби се уреждатъ специални школи или курсове за подготовка на кадъръ, така сѣщо и за кметската служба ще трѣбва да се уреди една школа или единъ курсъ. Като младъ юристъ, следъ като завършихъ Университета и отидохъ да стажувамъ, азъ се чудехъ, какъ се пише едно заявление, защото въ Университета ни учатъ на наука, а не на практика. Споредъ мене, грѣшка е, че сега се допускатъ млади юристи да ставатъ кметове. Такъвъ човѣкъ, като се облъска съ действителността и види, че ако рече да се посвети на кметуване, нѣма да има никаква перспектива за напредъ, защото да обрѣща колѣнтъ, учебницитѣ, за да се приготви за държавенъ изпитъ сѣмъ целъ да се посвети на сѣдѣтска служба. Азъ сѣмъ тамъ, че такива хора нѣматъ мѣсто въ кметската кариера, ако мога да се изразя така.

Д-ръ Георги Славчевъ: А повечето сѣмъ такива.

Иосифъ Робевъ: Това азъ го констатирамъ, не вие, защото нито единъ отъ васъ, които говорите, не го казахте. Азъ ви казвамъ откровенно, искрено и сърдечно, че има такива случаи, че тѣ не трѣбва да се допускатъ, че тѣ трѣбва да се премахнатъ. Ще се потърси човѣкъ укрепналъ, семеенъ, надъ 30 години, който да бъде кметъ.

Димитъръ Търкалановъ: И да бъде мѣстенъ жителъ.

Иосифъ Робевъ: И още едно — да бъде отъ общината, защото всѣка община има достатъчно много интелигентни хора, които да бъдатъ привързани къмъ нея и да работятъ. Има и второ едно съображение да се поддържа това, кметѣт да бъде мѣстенъ жителъ: ако се провини и бъде уволненъ, той нѣма да се оттегли въ София, Варна, Русе или другъ градъ, а ще остане да живѣе тамъ. Тогава той ще види плотоветъ на своя трудъ и ще почувствува срамъ, ако е вършилъ безобразия, или гордостъ, ако е вър-

шилъ добри дѣла. Но понеже имало 10—15—20% неудачно подобрени хора за кметове, не може поради това сега да казватъ: назадь къмъ миналото, т. е. къмъ самоуправление, като свеждатъ самоуправлението само до изборния кметъ. Че зашто непременно трѣбва кметѣт да бъде изборенъ? Че къде е самоуправлението при изборния кметъ? Че къде е писано това въ конституцията? Ще се каже, че то се разбира отъ текста на конституцията — нали? Ами разбира се и обратното. Много работи се разбиратъ отъ конституцията, но никога не сѣмъ вършени. Вие сте чели миналата вечеръ въ вестницитѣ състава на новия кабинетъ въ страната, отъ която сме заимствуващи нашата конституция, и знаете колко депутати има въ него, колко непарламентаристи, социалисти, католици и други. Защо? Защото животѣт е по-силенъ отъ всѣкакви конституционни формули. Ние хранимъ пиететъ къмъ конституцията. Вие виждате, че имаме едно правителство, което отъ денъ въ денъ дава да се разбере и почувствува, че конституционниятъ редъ у насъ се укрепва. Вие не можете да искате да си свържемъ ръцетѣ и да сковемъ умоветѣ си, защото даже и рѣдкото измѣнение на конституцията днесъ е за насъ твърде тежко и почти невъзможно поради изродчостни и много други съображения. Ами че и този, който тукъ най-много приказва за конституцията и който сигурно ще ни накара да останемъ малко хладни къмъ нея — защото конституция и при кметъ, конституция и при бюджетъ, конституция и при инженерит, тя ще ни омръзне — той не чувствува ли, че има твърде остарѣли работи въ конституцията, за които се работѣше преди 19 май да бъдатъ измѣнени? Че веднажъ и движъ ли се е говорило за това?

Димитъръ Кушевъ: Ще я измѣнимъ. Има си редъ за това.

Иосифъ Робевъ: Искамъ да кажа, че формата не може да те скове, защото въ формата можешъ да излѣешъ каквото искашъ съдържание. Азъ познавамъ единъ голѣмъ нашъ общественикъ, нѣколцина отъ другаритъ на които сега сѣмъ тукъ, който търсѣе начинъ да обособи професионалното представителство въ Парламента въз основа на сегашнитѣ конституционни текстове. — „Само — казва — малко ще се поизнасили чл. 80 отъ конституцията“.

Димитъръ Кушевъ: Да минемъ тогава къмъ произволъ, защото огъване значи произволъ.

Иосифъ Робевъ: Та тия четири държавни сѣдилища, които имаме, да не сѣдиха мене и васъ за изпълнение на конституцията? Нали сѣдиха все хора, които се кѣнѣха въ конституцията и които я погизваха? Това не може да бъде аргументъ за една противоконституционна дейность. Обаче азъ искамъ да ви подчертая, че въ тая областъ — общинското самоуправление — най-малко може да се говори за похитени права на българския народъ. Имаше опитъ да бъдатъ похитени правата на българския народъ. Това бѣха окръжнитѣ и куриеритѣ, които ги разнасяха презъ 1937 г. Защото, въпреки повеленията на конституцията, че народѣтъ се самоуправлява, намѣриха се партийни политически централи, които поискаха да узурпиратъ правата му — да не ги упражни, да не отива да избора своитѣ общински съветници. (Нѣкои отъ дѣсно и центъра ръкоплѣскаха) Днесъ, обаче, казватъ: изборъ! Ами изборъ се даде за общински съвети. Системата не е определена отъ конституцията. Системата може да има дефекти — ще потърсимъ начинъ да ги премахнемъ — но това не значи, че се действува противъ конституцията и противъ самоуправлението. Казва се, че общинскитѣ съвети нѣматъ всичкитѣ права. Ами тия права, които имаха до 19 май, какъ бѣха упражнявани? Ами не могли суверенно да изработватъ бюджетитѣ си не могли суверенно да прокарватъ своитѣ разбирания! Ами преди 19 май дали ги прокарваха? Ами преди 19 май имаше другъ законъ, преди 1923 г. имаше другъ законъ, преди 1912 г. имаше другъ законъ, преди 1908 г., ако щете, имаше другъ законъ. Че веднажъ ли, дваждъ ли се е пишѣло отъ организирани тогава сили въ партии срещу погизването на общинската автономия, следователно, противъ погизването на конституцията? Защо сега търсите и отъ най-малкитѣ прояви да правите стрели срещу единъ режимъ, който иска да внесе сърдечность, който иска да внесе правдивость, справедливостъ въ администрирането на тия обществитѣ — общинитѣ?

Но казва се: „Веднага общинитѣ се намалиха на 300“. Може това да е било пресилено. Ние сме народъ, който се увлича твърде много, ние винаги отиваме отъ една крайность въ друга. Туй го сръщаме всѣки пътъ. Питамъ азъ, да ми посочите единъ човѣкъ, който живѣе въ България, да ми каже, че се е зарадвалъ, когато вижда, че комшиятъ

му, другарът му, колегата му по професия ще спечели нещо. Аз съм разправял много пъти между народа за няколко случая, които са пикантни. Например, един заповча да издава на брошури „Клетнишките“ от Виктор Хюго и намира пламента. Подиръ две седмици неговият братовчедъ започва да издава на брошури „Нотър Дамъ“, пакъ от Виктор Хюго, и му казва: „Ти нѣма да спечелиш, защото азъ ще те утрепя, ще те унищожа!“ Когато започнаха да се купуватъ вършачки, не бѣше ли същото? Ти имашъ вършачка, гледамъ те, че печелиш, ще взема и азъ вършачка; и двамата ще затънемъ, ама и ти нѣма да спечелиш! И много, много други такива случаи има.

Както казахъ, ние сме хора на крайности! Установиха се първоначално 800 общини. Не биваше да бждатъ толкова малко. Имаше и смѣнни работи нѣкъде. Сега полека-лека се поправятъ грѣшките. Сега вече имаме 1.200 общини. Да искате да ги върнете на 2.650, или да ги увеличите още повече, това е смѣшно. Не може единъ общественъ деецъ, който отмалко претендира да уважава себе си, да иска това. Азъ зная какъ въ миналото се искаше отцепването на общини. Тѣзи искания минаваха презъ окръжните съвети. Азъ не веднажъ съмъ се каралъ съ делегациитъ, които идваха съ такива искания. Питалъ съмъ ги: защо искате това отцепване? — „Защото, казватъ, ние разцепихме партийното бюро въ общината, не признаваме шефа отъ другото село, ние си правимъ отдѣлно партийно бюро, искаме и отдѣлна община“. И други и други съображения все отъ този родъ имаше тогава. Азъ не съмъ чулъ нито единъ пътъ да дойде нѣкой да ми каже: искаме отцепване отъ общината, защото по този начинъ ние ще развиемъ повече творчески сили, ще повдигнемъ порече стопанското положение на общината, ще направимъ това или онова.

Г-да! Само преди единъ месецъ въ моята колегия имаше следния случай, за който азъ имъ говорихъ тамъ, ще го кажа и тукъ, за да го прочетатъ после. Селата Сунгурларе, Фердинандово и Чубра са разположени по права линия на едно шосе. Село Сунгурларе е община, Фердинандово също е община, а Чубра, старото село Абди-оглу-къой, е членъ на Сунгурларската община. Отъ с. Чубра ще вървите два километра до Фердинандово, ще минете презъ него и ще вървите още петъ километра, за да стигнете общината Сунгурларе! Какъ ви се вижда това? Но се изправи, коригира се тази грѣшка. По-рано тукъ азъ изтъкнахъ другъ единъ подобенъ случай и апелирахъ да се поправятъ грѣшката, но, за съжаление, досега нищо не е направено. Две села въ Плевенско ги сливатъ въ едно, а тѣ ще се избиятъ помежду си! Тѣ не искатъ кой знае какво — да си останатъ въ една съставна община, но да не ги сливатъ въ едно село, защото между тѣхъ се е напастила омраза.

Това са отдѣлни случаи, които се коригиратъ съ желание, съ воля, безъ да се държи смѣтка за този или за онзи. За случая, който ви казахъ въ моята колегия, азъ получихъ маса телеграми. Единъ телеграфиратъ: „Изпудени са подиситъ да отидемъ въ Фердинандово! Ние желаемъ да си останемъ въ Сунгурларе“. Други телеграфиратъ: „Изпудватъ ни да останемъ въ Сунгурларе! Ние искаме да отидемъ въ Фердинандово“. Защо? Защото единитъ взели по-рано инициативата за това, а другитъ смѣтатъ, че това е по-важно. Такива съображения движеха нѣкои села и въ миналото. Вие знаете какъ още следъ 9 юний 1923 г., въ 1924 г., въ 1925 г. и нататъкъ все повече и повече се изкачваше стѣлбичката на разтуренитъ общински съвети и какъ тѣхнитъ брой се увеличи и стигна апогея си презъ времето на Гиргиновъ. Защо се разтуряха общинскитъ съвети и, вмѣсто тѣхъ, се назначаваха тричленки? Ами нали е хубаво да имашъ изборенъ кметъ, да имашъ изборенъ общински съветникъ, да имашъ управление споредъ началата на конституцията? Кой излизаше тогава да протестира срещу това?

Димитър Търкалановъ: Ние излизаме да протестираме.

Иосифъ Робевъ: Протестираха онѣзи, които не можеха да разтурятъ общински съвети и да назначаватъ тричленки. По този начинъ тогава, вмѣсто да имаше по единъ назначенъ кметъ, имаме по трима назначени. И обикновено тѣзи трима назначени бѣха или отъ третитъ крила на властващата партия, или отъ третитъ партии на властващата коалиция. И понеже въ последно време въ властващата коалиция имаше и четвърта партия, тя бѣше винаги тежката артилерия, която удряше и биеше тревога за нарушение на конституцията и за неспазването на нейнитъ постановления. Днесъ открито и ясно единъ законъ регулира тази материя и посочи по кой пътъ ще се върви. Всичко, което се констатира като органически дефектъ на този законъ, ние ще трѣбва да го премахнемъ, и ще го премахнемъ.

Георги Петровъ: Единъ принципенъ въпросъ. Идеята с, кметоветъ да бждатъ избирани направо отъ населението, да не зависятъ отъ съветитъ.

Иосифъ Робевъ: Г-да народни представители! И това е една идея — кметътъ да се избира направо отъ населението на общината. Върху тази идея и азъ въ миналото не единъ пътъ съмъ разсъждавалъ въ съответнитъ колективни тѣла, където се чистѣхъ. Всѣкога наддѣляваше мнението, че е необходимо, кметътъ да се назначава, и се сочеше за примѣръ Румъния. Дохождаше се до такъва реформа: кметътъ да се избира, но да има и единъ държавенъ представител, който да има право на вето при всички решения; кметътъ да не може да бжде бламиранъ, но да не може да има и инициатива, а да остане тя на държавния представител, на държавния чиновникъ. Всѣкога сме смѣтали и днесъ смѣтаме, че вмѣсто да си служимъ съ единъ такъвъ тежъкъ административенъ апаратъ, по-добре е открито да назначишъ кмета. Защото избиране на кмета направо отъ населението, като същевременно има и държавенъ представител въ общината — всичко това са уюни, за да се прикрие скритата мисль, да могатъ кметоветъ да бждатъ оръдие въ ръцетъ на отдѣлни политически групировки. Днесъ, обаче, г-да народни представители, ние имаме единъ политически режимъ, който не признава политически организирани сили. Тоя режимъ, вмѣсто да прибѣгва до такива уюни, направо назначава кмета. Можемъ да споримъ дали това е най-доброто, дали трѣбва да се подобри тая система въ духа, за който говорихъ преди малко — кметътъ да е отъ самата община и т. н. — но това са подробности, които сега нѣма да уреждаме. Въ всѣки случай азъ смѣя да твърдя: фактъ е, че всрѣдъ българския народъ има желание за назначаеми кметове. И азъ бихъ желалъ съ най-разпадения отъ васъ привърженикъ на идеята за избираемостта на кмета да устроимъ нѣкой денъ една разходка до неговата колегия — не до моята — и да проверимъ какво е желанието на народа.

Димитър Търкалановъ: Хайде да отидемъ въ моята колегия.

Иосифъ Робевъ: Ако въ моята колегия, Котленската, направимъ референдумъ по въпроса, изборенъ или назначаемъ да бжде кметътъ, утвърждамъ ви, че 95% ще гласуватъ за назначаемъ кметъ. Запомнете го това — залагамъ политическата си честь предъ васъ.

Отъ лѣво: А-а-а! (Веселост и възражения)

Владимиръ Рашевъ: 15% нѣма да гласуватъ.

Председателстващъ Георги Марковъ: (Звъни) Моля, г-да!

Иосифъ Робевъ: Г-да народни представители! По сериознитъ въпроси не се говори съ веселия маниеръ на г-нъ Ради Найденовъ. Нѣма да си устроиваме барабанско утро тукъ по единъ въпросъ, по който трѣбва да поддържаме разискванията на нужната висота и който е отъ жизнено значение, не само за насъ, но и за народа долу. И когато ви правя тая декларация, правя я не за украшение на словото си, а за да прозрете добре моята мисль, че долу всрѣдъ народа, тамъ където кметоветъ са удачно намѣрени, държатъ на назначения кметъ. (Възражения отъ лѣво)

Председателстващъ Георги Марковъ: (Звъни)

Иосифъ Робевъ: Ама, г-да народни представители, ако тръгнемъ отъ колегия въ колегия, ще видите да протестираатъ и срещу неудачно избрания си народенъ представител (Ржкоплѣскания отъ лѣсно и центъра), и то не срещу единъ. Вѣрно е, че министърътъ на вътрешнитъ работи, когато назначава кметове, може да събрка, но вие вжидате, че и народътъ, когато избира, може да събрка.

Стойно Славовъ: (Възражава нѣщо)

Иосифъ Робевъ: Г-нъ Славовъ! Онзи денъ ние патувахме заедно съ Васъ, и г-нъ Христо Василевъ, чиято обективностъ, поне предъ мене, не е оспорена отъ никого, се съгласи, въ Ваше присѣствие и въ присѣствието на г-нъ Коста Крачановъ, че долу въ народа синуритъ са съборени. Останали са само тѣхъ-таи да стърчатъ канадски тополи, които не хвърлятъ сѣнка върху народа,

нито прѣчатъ на слънцето да стигне до народа. Вие го почувствувахте туй. Пък и г-нъ Кушевъ не единъ път и не два пъти го казваше.

Димитъръ Кушевъ: Ново иска народътъ.

Иосифъ Робевъ: Новото не може да даде хей така, като си седимъ на банките тукъ. Вие познавате процеса на еволюцията. Новото не може да дойде съ тѣзи маниери, съ които ние още живѣемъ. Новото ще дойде, когато, напр., г-нъ Минчо Драндаревски свикне да бжде редовенъ въ Народното събрание. (Ржкоплѣскания отъ дѣсно и центъра)

Минчо Драндаревски: (Възразява)

Иосифъ Робевъ: Новото току тѣй не дохожда. Трѣбва да бждеш превъзпитанъ, трѣбва да бждеш дисциплиниранъ, трѣбва да имашъ чувство на отговорност и да знаешъ, че когато ти повѣрятъ единъ постъ, ще бдиш и ще го пазишъ. Не току тѣй се издигна паметникъ на Гюро Михайловъ. Той се издигна, за да напомня не само на българския войникъ, който нѣма нужда отъ напомняне, за да пази своя постъ, ами да напомня на общественици като насъ, че трѣбва да пазятъ поста, на който стоятъ. (Ржкоплѣскания отъ дѣсно и центъра)

Минчо Драндаревски: И на такива като Васъ, които на всѣки режимъ кадятъ темиятъ.

Иосифъ Робевъ: Смѣтамъ, че тази квинтация ти е достатѣчна, за да ти напомни дълга, да стоишъ на мѣстото си. Но, ако желашъ, още една мога да ти отрежа. Азъ съмъ билъ всѣкога примирителенъ и съмъ заявявалъ: въ божиството ще разискваме закона за облекчаване на длъжниците, ще го разискваме и тукъ, но азъ не го чакамъ за лични борчове, защото безъ лихви и съ лихви плащамъ веднага. Запомнете го това добре. Азъ не прекъсвамъ и затова недейте ме прекъсва. По темпераментъ не съмъ човѣкъ, който отстъпва лесно, но ми става мъчно, когато погледна нѣкой после да е навелъ нось.

Минчо Драндаревски: (Възразява)

Иосифъ Робевъ: Ние всички еднакво желаемъ да можемъ да координираме нашата дейностъ добре, да можемъ да намѣримъ, да налучкаме единъ правиленъ пътъ, по който да тръгнемъ въ здравето изграждане на българската община, защото, г-да, колкото и да споримъ по други въпроси, по едно ние не можемъ да споримъ: ние сме обединени всички около това, че общината е основната клетка на държавата, че тя трѣбва да бжде сочна, че тя трѣбва да бжде свежа, че тя трѣбва да бжде добре организирана, за да можемъ да имаме следъ туй добре организирана държава. Ние трѣбва да положимъ неимоверно голѣми усилия, добросъвестни усилия, за да можемъ да стегнемъ тази основна ядка на българската държава. Тя не е стегната още, защото отраженията на миналото — на туй минало, което обрисовахме и вие, и ние, което чувствуваме, че не бива да се върне въ отрицателната му страна по отношение организирането на общинитѣ — още се чувствуватъ, и ние трѣбва да намѣримъ начинъ да създадемъ една нова и здрава организация. Туй е голѣмата задача, която стои предъ насъ. И тази задача не бива да бжде въ никой случай засѣчвана отъ тѣзи малки разпри, които се явяватъ тукъ. Ние ще щракаме своитѣ идеи, ние ще разправяме единъ за едно, другъ за друго, но ако ни ржководи желанието да бждемъ полезни на българската община, ние ще получимъ съответнитѣ резултати. Азъ съмъ казалъ приказка зеде, другъ казалъ приказка зеде — тѣ нѣма да поставятъ отношенията ни по политическитѣ и обществени въпроси на друга плоскостъ, освенъ на тази, на която ги поставяме и желаемъ да ги поставимъ: пълно разбирателство и добросъвестно търсене на пътя, по който трѣбва да се движимъ, за да организираме здрава българска община. Отъ тамъ ще тръгнемъ впоследствие, за да организираме една здрава българска община. Нѣмаме ли общинарь съ едно ясно и по-високо съзнание, съ едно чувство на отговорност, съ едно задължение къмъ дисциплина, той нѣма да бжде никога добъръ гражданинъ въ обикновения смисълъ на думата; той все ще носи въ себе си нѣщо анархистично, нѣщо разлагащо. Ако той не може да привикне да изпълнява своитѣ задължения въ общината, която, безспорно, съ по-елементарни откожко задълженията, които има къмъ държавата, той никога нѣма да бжде добъръ елементъ за изграждането на тая общественостъ, за която го-

ворите. Тя ще дойде. Тя не може да не дойде. Но общественостъ не значи още партизански групи; общественостъ значи ново съзнание, ново чувство за дългъ, ново чувство за отговорност, нова дисциплина, която да събира подъ слънцето на разума всички, които общо ще работятъ за благо на държавата и на народа. (Ржкоплѣскания отъ дѣсно и центъра) Само така ние ще можемъ да изпълнимъ своя дългъ. Ако всѣка сутринъ, следъ нѣкаква си вечерна среща на двама или трима, въ тая или оная улица, въ този или онзи кабинетъ, на този или онзи ученъ или простъ, очакваме, че като се разбератъ тримата, като развѣятъ байрака, че като тръгне единъ народъ подиръ тѣхъ, те ще я оправятъ, това сѣ загубени и отлетѣли мечти. Много разочорования ще дойдатъ още, много мечти ще се разбиятъ, но едно ще остане само: твърдата вѣра на творещата добросъвестна интелигенция, подкрепена отдолу, отъ широкитѣ народни маси, отъ низинитѣ на народа въ изграждането на новата общественостъ. Никога азъ нѣма да забуга вѣра въ тая пѣтека, която следвамъ и която смѣтамъ, че трѣбва да следва всѣки, който иска да служи на своя народъ. Може империя да пропадне, може всичко да загуби въ своя животъ, но вѣрата си въ нашия народъ, вѣрата си въ новата общественостъ азъ нѣма да я загубя. (Ржкоплѣскания отъ дѣсно и центъра) И азъ смѣтамъ, че колкото и да иска този или онзи да си постегне сърдцето, да го бетонира, за да не могатъ да проникнатъ въ него новитѣ вълни на живота, той нѣма да успѣе. По-старитѣ могатъ да си отидатъ съ отворени очи, но вие, помладитѣ, съ усмивка ще вървите напредъ, защото животътъ е предъ васъ, както е и предъ вѣчно живѣещия народъ. (Ржкоплѣскания отъ дѣсно и центъра и „Браво“)

Председателствувашъ Георги Марковъ: Дебатитѣ сж прекратени. Има думата г-нъ министърътъ на вътрешнитѣ работи и народното здраве.

Министъръ Никола Невевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Мислѣхъ, че ще станатъ малки дебати по поводъ краткия законопроектъ, който приготвихъ, за да попълнимъ празнинитѣ на общинското законодателство и да подпомогнемъ ония нови кметове, за които всички вие поотдѣлно, може би безъ изключение, молѣхте да ви назнача. Обаче обширнитѣ дебати сж много полезни за мене, затуй защото въпросътъ за управлението на общинитѣ се разчепка по всички посоки, и оня, който би искалъ да помогне на българската община, на българския народъ, на българския кметъ, на българскитѣ общински съветници, ще извлѣче полза отъ всички изказани мисли.

Г-да народни представители! Азъ съмъ убеденъ, че поне мене никой не може да ме упрекне, че по отношение общинското управление съмъ вниновенъ или съмъ събркалъ въ една или друга посока, защото до назначаването ми министъръ на вътрешнитѣ работи сж общински въпроси не съмъ се занимавалъ. Азъ, обаче, съмъ ги проучвалъ.

Г-да! Още като юнкеръ, въ родното село на моя баща слушахъ, какъ всички селяни бѣха противъ своя кметъ. На другия денъ, въ недѣля, щѣха да станатъ избори. Азъ бѣхъ на екскурзия. Когато се върнахъ, гледамъ, всички кляюнали — избрали сѣмъ кметъ. Питамъ: защо? Защото той билъ задъ плета съ нѣкакъвъ колъ и съ нѣкаква шайка и никой не смѣлъ да гласува за другиго. И пакъ него избрали. Това е първото ми впечатление като юноша отъ общинскитѣ избори.

Когато бѣхъ началникъ на гарнизона въ единъ градъ — младъ подполковникъ — грижехъ се да не стане пожаръ. Гледамъ варели съ бензинъ и катранъ по магазинитѣ, кдето не трѣбва да бждамъ; виждамъ добитѣкъ да пасе въ залесени мѣста, които ученицитѣ и войницитѣ залесяватъ. Когато се обърнахъ къмъ кмета да го питамъ, защо не пазятъ полскитѣ имоти, защо не съставятъ актове на тѣзи, които могатъ да запалятъ града; защо нѣма маркучи пожарната команда, та когато се запали градътъ, ние, войницитѣ, съ голи ржце и лопати да не го газимъ, той ми отговори: „На кого да съставя актъ? На бай Петко ли? На бай Драганъ ли? Че нали тѣ сж ме избирали“. Попитахъ го: защо не, се пазятъ поне гората, която войницитѣ сж засѣjali? — „Защото имаме само 13 горски пазачи, отъ които 9 сж парализирани, въ легло, и ги завеждаме съ файтоу да гласуватъ“. Ето, г-да, какъ се е управлявалъ този градъ. Това е впечатлението ми вече като подполковникъ.

Въ този градъ нѣкои партийни водачи ме помолиха да стана кметъ на града. Добре, казвамъ, азъ ще се уволня и ще стана кметъ, но съ васъ пазарлъкъ не правя; съ гражданитъ ще правя пазарлъкъ; ще сключа договоръ,

20 години да бжда кметъ, но ще бжда кметъ както трѣбва: ще туря и бензина и катрана на мѣстото; и гората ще запазя. Но най-напредъ ще видя, съ колко хиляди лева ще напълня каситѣ. Актове не желая; актоветѣ се съставятъ, но пари не се събиратъ. Това е, г-да, впечатлението ми отъ общината преди да стана по-голямъ началникъ.

Когато стана реформата следъ 19 май и когато азъ пътувахъ въ Старозагорска област и въ цѣла Северна България, като по-висшъ началникъ, интересувалъ съмъ се непосредствено да видя, доволенъ ли е народътъ отъ кметовѣтѣ. И увѣрявамъ ви, г-да, че може би 80—90% отъ хората бѣха доволни отъ кметовѣтѣ си. (Ржкоплѣскияния отъ дѣсно и центъра)

Нѣкой отъ дѣсно: И сега сѣ доволни.

Министъръ Никола Невевъ: Доволни бѣха най-напредъ затуй, защото кражбитѣ на добитѣка и нарушенитѣ на закона за опазване на полскитѣ имоти бѣха прекратени като съ магическа прѣчка. Вече не се облагахъ хората, за да плащатъ загубитѣ на ошетенитѣ собственици и, следователно, кеситѣ на хората бѣха повече пълни съ пари. Паритѣ не отиваха да осигурятъ обезщетение на ония, за които много пъти се оказваше, че сѣ били ортаци съ полскитѣ пазаци.

Тамъ, където кметътъ имаше присърдце работата си и работѣше съ своя умъ и съ своята воля, тамъ се получиха прекрасни резултати. Нѣма да се простирамъ върху тая материя, а ще ви кажа само следното. Вчера една дама е била тукъ, когато се е дебатираше този законопроектъ, и тази сутринъ получихъ отъ нея писмо — писмото е отъ 21 февруарий, получихъ го днесъ — въ което по поводъ на нашитѣ спорове казва следното за единъ кметъ: той билъ истински въздържател и чрезъ голѣми глоби върналъ на семействата имъ много пияници, които никой не могълъ да поправи; сега женитѣ имъ търсѣли кмета да му цѣлуватъ ржка; този кметъ билъ юристъ, запасенъ офицеръ, редовенъ посетител на църквата, даже пѣлъ тамъ и цѣлото село го обичало. Ето единъ кметъ такъвъ, какъвто азъ търся. Този кметъ, който глобява пиянитѣ за нарушение на общественя редъ, както и ония кметъ, предъ когото нѣкой глътналъ, цигарата, която била съ контрабанденъ тютюнъ — това сѣ кметове, които изпълняватъ законитѣ на страната, и ние трѣбва само да ги поправимъ.

Уважаеми г-да народни представители! Нѣма да се разпростирамъ надълго, дали реформата е евтина или не. Ще кажа само, че въ официалната статистика на държавата се казва, че презъ 1937 г. въ сравнение съ 1931/1932 г., общинитѣ сѣ имали 42,357,000 л. персонални разходи по-малко. Въ това време, обаче, общинитѣ сѣ извършвали сѣдебни функции, събирали сѣ поземеленъ данѣкъ, пѣтенъ данѣкъ, желѣзопѣтенъ данѣкъ, членски вноски и пр., функции, които по-рано не сѣ изпълнявали. И най-после, презъ 1935 г. е имало само 352 общински ветеринарни лѣкари, ветеринарни фелдшери, лесничей, техници, медицински лѣкари, акушерки. Тѣзи служби презъ 1937 г. сѣ се увеличили на 603, двойно, безъ да се увеличи цифрата на бюджетитѣ. Следователно, населението е било по-добре обслужвано. Това е все така икономия, но и безъ нея може да се каже, че реформата не струва по-скъпо.

Но, г-да народни представители, да не се отеличамъ, защото времето е кратко. Азъ искамъ да спра само вниманието ви на известни обстоятелства, които вѣсра и днесъ направиха тѣжно впечатление. Искамъ да коригирамъ една неистина, едно заблуждение. Нѣкога си единъ младъ министъръ на просвѣщенieto въ България, много младъ, когато е ставало въпросъ тукъ, въ Народното събрание, да не се позволява на юнкеритѣ, свършили Военното училище, да постѣпватъ въ Университета, затуй защото тѣ нѣмалъ срдѣно образование, трѣбвало е единъ запасенъ поручикъ да стане отъ тукъ, да напустне Народното събрание, да отиде въ Военното училище, за да донесе учебната програма на това училище и да покаже на министра на просвѣщенieto, че програмата на Военното училище е нѣщо по-горно въ научно отношение отъ програмата на всѣка гимназия въ България. Извинилъ се министърътъ на просвѣщенieto, оттеглилъ си думитѣ и българскитѣ юнкери, свършили Военното училище, били допущени въ нашия Университетъ.

Азъ чухъ вчера единъ отъ предговорившитѣ да казва, че запаснитѣ офицери, които били кметове, нѣмалъ висше образование и, следователно, тѣхнитѣ заплати трѣбвало да бждатъ по-малки. Това е неистина. Споредъ закона, не може да бжде назначенъ за кметъ запасенъ офицеръ, ако не е свършилъ Военното училище. А вие знаете, че въ

Военното училище се постѣпва, следъ като се свърши гимназия и че въ Военното училище се минава тригодишенъ курсъ. По законодателенъ редъ на българскитѣ офицери е признато висше военно образование, специално. Тѣй както на инженера е признато висше образование, както на лѣкаря е признато висше образование, така и на българския офицеръ е признато висше специално образование. Следователно българскиятъ действащъ или запасенъ офицеръ не трѣбва да бжде понижаванъ тукъ, въ Народното събрание по такъвъ начинъ — имамъ свобода да го кажа предъ васъ.

Георги Петровъ: Отъ кого?

Министъръ Никола Невевъ: Отъ нѣкои тукъ въ Камарата. Азъ имамъ тази свобода да ви кажа това, защото азъ днесъ съмъ министъръ, но по законитѣ на България до 65-годишна възраст, значи още 13 години, съмъ офицеръ на България, може би утре военниятъ министъръ ще ми заповѣда да командувамъ войскава частъ, и не мога да допусна, българскиятъ офицеръ да бжде подценяванъ по този начинъ отъ нѣкого тукъ, въ Народното събрание. (Ржкоплѣскияния отъ дѣсно и центъра)

Азъ днесъ чухъ още, че подофицерътъ не можелъ да бжде кметски намѣстникъ. Г-да! Ако офицеритѣ сѣ водачи на българската армия, то подофицеритѣ сѣ скелети и мускулитѣ на българската войска. Следователно, ние, които подбираме въ войската най-достойнитѣ българи; ние, които подбираме отъ най-достойнитѣ най-достойнитѣ, за да ги направимъ подофицери, които минаватъ и специални курсове; тѣй, подъ командата на които ние всички ще се наредимъ единъ денъ, не можемъ да позволимъ да се говори съ такова пренебрежение за тѣхъ. И нашитѣ момѣ, нашитѣ жени нѣма да позволятъ това. Нѣма българската девойка, която да не мечтае която да не аспирова да вземе този, който има нашизка на пагонитѣ. (Ржкоплѣскияния отъ дѣсно и центъра) Следователно, онѣи, който си позволи за българския подофицеръ да каже нѣкаква лоша дума, той прави лоша услуга. И женитѣ, които иматъ избирателни права, нѣма да простятъ на такъвъ депутатъ, който клейми тѣя, къмъ които тѣ иматъ симпатии.

Г-да народни представители! Следъ това въведение, ще ви кажа следното. Азъ излизамъ отъ единъ принципъ: да управлявашъ, значи да помагашъ. И когато законитѣ на България и по желанието на народа, по желанието, както казахъ, на болшинството, на всички васъ, презъ м. декемврий или януарий се мжчихъ да удовлетвори може би 400 села и създадохъ, следъ голѣми проучвания и на досиета, толкова общини; когато назначихъ кметовѣтѣ и следѣхъ, какъ тѣ ще завъртатъ машината, какъ тѣ ще създадатъ тѣзи общини, които народътъ чака, азъ разбрахъ, че има неплътности въ законитѣ и, че тѣя нещастни кметове ще бждатъ изправени предъ счетоводители и предъ съдии да отговарятъ, че не сѣ спазили закона за бюджета, отчетността и предприятията. Тѣзи празноти поискахъ да попълня, за да могатъ тѣя кметове да работятъ бързо, да може часъ по-скоро тѣхнитѣ общини, а и всички стари общини, да сѣ готови да произведатъ изборитѣ за общински съветници, които по законъ се налага тази пролѣтъ да правимъ. Ще ме извините, г-да народни представители, но забелязвамъ една работа, която за мене е невъзприемлива. Господата искатъ да се създадатъ нови общини. А когато ние искаме да подпомогнемъ тѣзи нови общини, тѣ казватъ: нѣма да гласуваме законопроекта. По тѣхната логика, значи, трѣбва да отмѣня заповѣдта за създаването на нови общини въ колежитѣ на ония народни представители, които не желаятъ да гласуватъ законопроекта! (Ржкоплѣскияния отъ дѣсно и центъра)

Председателстващъ Георги Марковъ: Това нѣма да направите.

Министъръ Никола Невевъ: Азъ съмъ убеденъ, че при тѣзи обяснения, които давамъ, и вие, които се формализирате, ще се съгласите да гласувате законопроекта.

Никола Стамболиевъ: Ние сме за една децентрализация въ това отношение, а не за централизация. Ние държимъ още общини да се създадатъ.

Министъръ Никола Невевъ: Когато дойде време да третираме измѣненieto на закона, тогава ще приказваме — то е другъ въпросъ. Сега имаме единъ законъ. А първи народнитѣ представители трѣбва да изпълняватъ законитѣ. Когато искаме да помогнемъ на кметовѣтѣ, за да могатъ спокойно да си вършатъ работата, ще имъ помогнемъ именно съ гласуването на тоя законъ. Ето защо, азъ

ми моля да гласувате предложението ви за законопроекта. Вярвам, че и вие (Сочи в ляво) ще го гласувате, защото и вие искате да облекчите положението на кметовете; иначе и вашето положение ще бъде неприятно, ако не искате да им помогнете.

Ще ви моля да гласувате сега законопроекта и утре да го внесем в комисията, за да може да се гласува след това в Народното събрание. (Продължителни ржкопъскания от дясно и центъра)

Председателстващ Георги Марков: Ще гласуваме. Които г-да народни представители приемат на първо четене законопроекта за образуване на нови общини, както се докладва, моля да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема. Законопроектът ще отиде в комисията.

Пристъпваме към втората точка от дневния ред:

ПЪРВО ЧЕТЕНЕ НА ЗАКОНОПРОЕКТА ЗА ИЗМЪНЕНИЕ НА ЧЛ. 64 ОТЪ НАРЕДБАТА-ЗАКОНЪ ЗА ПЕНСИИТЕ ЗА ИНВАЛИДНОСТ.

Моля, г-н секретаря да прочете законопроекта.

Секретарь Стефанъ Стателовъ: (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за изменение на чл. 64 от наредбата-закон за пенсията за инвалидност.

„Г-да народни представители! На всички ви е известно, че разпоредбите на пенсията на пострадалите от войните са твърде малки, особено що се отнася до личните и наследствени пенсии на по-малките чинове. Във миналото тези пенсии са били увеличавани на няколко пъти, обаче при все това днес те си остават едни от най-малките. Така например, пенсията на редник, младши, старши подофицер — от 1.200 до 1.800 л. тримесечно, а на подпоручик до капитан — смяната изгубена работоспособност — от 1.200 до 1.800 л. тримесечно. Пенсията пък на съпругите на смяните чинове се движат от 735 л. до 3.000 л. тримесечно. Тия пенсии се явяват още по-незадоволителни, като се има предвид и настъпилото напоследък поскъпване на живота. Ето защо, налага се да се направи едно подобрение в техните размери. Със проекта се цели да се отговори на тази именно нужда. Със него се увеличават личните пенсии на редник до чинъ майоръ включително и наследствените до чинъ капитанъ включително.

Като ви представям настоящия законопроект, чест ми е да ви помоля, да го разгледате и гласувате, съ което ще се засвидетелствува заслужена признателност към ония, които дадоха живота и здравето си за защита на родината.

София, февруарий 1939 г.

Министър на финансите: Добри Божиловъ.

ЗАКОНЪ

за изменение на чл. 64 от наредбата-закон за пенсията за инвалидност.

(„Държавен вестник“, бр. 96 от 4 май 1938 г.).

Членъ единственъ. Таблици за тримесечните размери на военно-инвалидните пенсии, предвидени в чл. 64 от наредбата-закон за пенсията за инвалидност, се замѣняват от 1 априлъ 1939 г. съ следните таблици:

ТАБЛИЦА I-ва

за тримесечните размери на личните военно-инвалидни пенсии

Ч и н ъ	Процентъ на изгубената работоспособностъ							
	30%	40%	50%	60%	70%	80%	90%	100%
	3/м.	3/м.	3/м.	3/м.	3/м.	3/м.	3/м.	3/м.
Редникъ и ефрейторъ	900	1290	2040	2790	3705	4935	5890	7200
Младши подофицеръ	960	1470	2340	3195	4125	5630	6855	8270
Ст. подофицеръ	1020	1560	2430	3315	4250	5890	7065	8570
Фелдфебелъ и юнкеръ	1080	1620	2535	3465	4500	6120	7265	8955
Младши и старши подофицеръ на щатна служба	1140	1700	2670	3605	4640	6260	7405	8955
Фелдф. на щатна служба	1200	1760	2730	3665	4700	6320	7465	9015
Офицерски кандидатъ и подпоручикъ	1260	1820	2790	3725	4760	6380	7525	9075
Поручикъ	1320	1880	2850	3785	4820	6440	7585	9135
Капитанъ	1380	1940	2910	3845	4880	6500	7645	9195
Майоръ	1440	2000	2970	3905	4940	6560	7705	9255
Подполковникъ	1500	2060	3030	3965	5000	6620	7765	9315
Полковникъ	1560	2120	3090	4025	5060	6680	7825	9375
Полков. бригаденъ	1620	2180	3150	4085	5120	6740	7885	9435
Генералъ	1680	2240	3210	4145	5180	6800	7945	9495

ТАБЛИЦА II-ра

за тримесечните размери на наследствените военно-инвалидни пенсии

Ч и н ъ	Семейно положение							
	С И Р А Ц И				Родители			
	Самъ вдовина	Вдовина съ 1 дете	Вдовина съ 2 деца	Вдовина съ 3 деца	1	2	3	3/м.
Редникъ и ефрейторъ	900	1600	2400	3200	900	1800	2700	900
Младши подофицеръ	1000	1800	2600	3400	1000	2000	3000	1000
Старши подофицеръ	1100	2000	2900	3800	1100	2200	3300	1100
Фелдфебелъ и юнкеръ	1200	2200	3200	4200	1200	2400	3600	1200
Младши и старши подофицери на щатна служба	1300	2400	3500	4600	1300	2600	3900	1300
Фелдфебелъ на щат. служба	1400	2600	3800	5000	1400	2800	4200	1400
Офиц. канд. и подпоручикъ	2000	3200	4500	5900	2000	3200	4500	1900
Поручикъ	2400	3800	5000	6000	2400	3800	5000	2400
Капитанъ	3400	5000	6300	8000	3400	5000	6300	3400
Майоръ	3800	6000	7750	9600	3500	5050	7000	3500
Подполковникъ	4000	6625	8600	10750	3600	5100	7500	3600
Полковникъ	5100	8125	10750	13500	3700	5600	8250	4000
Полков. бригаденъ	5600	8960	11945	14930	3800	5970	8960	4075
Генералъ	6350	10100	13500	16850	3900	6750	10100	5100

Председателстващ Георги Марковъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Стойно Славовъ.

Христо Мирски: Нека да се откажемъ всички записани, да приемемъ законопроекта единодушно и да отиде в комисията.

Никола Контевъ: Стойно! Ти нали говори по този въпросъ!

Председателстващ Георги Марковъ: Г-нъ министре! Г-да народните представители читатъ, съгласни ли сте да отиде законопроекта в комисията.

Министъръ Добри Божиловъ: Законопроектътъ ще отиде в комисията, обаче азъ бихъ желалъ да изслушамъ господата. Азъ прочетохъ познана, който е изпратенъ до г-да народните представители и съ който се правятъ няколко намеци, като се прокарва паралелъ между законодателно предложение и законъ. И ви заявявамъ още отъ сега, че нѣмамъ нищо противъ, въ комисията да приемемъ и тези разлики, за които се говори въ познана и които не даватъ повече отъ единъ-два милиона лева.

Председателстващ Георги Марковъ: При тази декларация на г-нъ министра, съгласни ли сте да гласуваме на първо четене законопроекта?

Отъ народните представители: Съгласни сме.

Председателстващ Георги Марковъ: Моля ви, г-нъ Славовъ има да направи нѣкаква декларация.

Министъръ Добри Божиловъ: Ще Ви моля да имате предвидъ да не повтаряте едни и същи нѣща. Ако се касае за 5—10—12 души, заявявамъ Ви, че приемамъ оне отъ сега да се коригиратъ и техните пенсии.

Стойно Славовъ: (Отъ трибуната) Г-нъ министре! Азъ бихъ се отказалъ да говоря, ако Вие се съгласите да измѣните заглавието на законопроекта.

Министъръ Добри Божиловъ: Касае се само за размеръ на пенсията. Освенъ това, има искане и за 14 други измѣнения, за които съмъ съгласенъ.

Стойно Славовъ: Съгласни ли сте да се измѣни заглавието на законопроекта?

Министъръ Добри Божиловъ: Не съмъ съгласенъ.

Стойно Славовъ: Въ такъвъ случай не говоря, защото искамъ да убѣдя народните представители въ това, което ще кажа. (Чете)

„Г-да народни представители! При разискванията по бюджетопроекта на Дирекцията на държавните дългове азъ имахъ случая и възможността да опиша, макаръ

и съ доста бледи краски, положението на пострадалите от войните, поради което сега ще ви освободя от ангажиранта да слушате същото нещо отново.

Пострадалите от войните са една армия от близо 65 хиляди души, които все ежедневно сръщате и положението на които, следователно, ви е известно. По тези причини и като техни другарь по участь, аз ще се постарая само с цифри и данни да ви убедя, че проектът, който правителството внася и който днес обсъждаме, не е най-удачният за разрешение проблема за техния положение. Все ще си спомните, че когато преди 2—3 месеца ви поднесох един проект за изменение и допълнение на закона за пенсия за инвалидност, преди да сложите подписа си под неговите мотиви, всеки от вас задаваше предварително въпроса: дълбоко ли е този проект? Значи, у вас, 115 души народни представители, които подписавате този проект, беше напълно идеята за създаването на един дълбоко закон, уреждащ положението на пострадалите от войните.

За да видите до каква степен законодателството, уреждащо положението на пострадалите от войните у нас, е разхвърлено, аз ще ви посоча няколко факта, които ще ви поставят в явно недоумение. Така, пенсията на пострадалите от войните се урежда със закона за пенсия за инвалидност, който се изработи и прилага от Министерството на финансите. Друг закон се грижи за подпомагането на пострадалите от войните, който се прилага от Министерството на войната. Материална помощ, уреждаща признаването им за пострадали от войните, се дирижира от Вътрешното министерство — Дирекцията на народното здраве. Земелската банка пък урежда въпроса за кредитирането им и пр. и пр. Значи, явно е, че законодателството, което урежда положението на пострадалите от войните е много разпокъсано и разпръснато. При тази разпокъсаност се явяват много често противоречиви грижи и действия, които, въпреки да улесняват, разтакават пострадалите от учреждения на утвреждения, което тй, поради физическите си недостатъци, понаситъ съ мъжа.

Тукъ му е мястото да спомена и да протестирам срещу действията на някои органи, натоварени съ прилагането на някои от тези закони. Азъ разполагам съ данни, от които се вижда, че нито едно държавно, общинско, автономно или частно учреждение не прилага закона за привилегии на пострадалите от войните. Въ нито едно учреждение няма 20% от чиновниците на работа, пострадали от войните, както повеляват някои членове от този законъ.

Също така, медицинската помощ, предвидена за пострадалите от войните, въ този законъ е фиктивна, само на книга. Това се дължи само на обстоятелството, че много ведомства са ангажирани съ прилагането на законите, за които ви споменахъ.

Поради тези именно причини, въ чуждите законодателства, уреждащи тази материя, са прибягнали до една унификация. Така напр., въ Югославия, въ един единствен законъ, изменяванъ и допълванъ на няколко пъти и съдържащъ 116 члена, са съсредоточени всичките постановления и грижи, уреждащи положението на пострадалите от войните. Съ тези грижи тамъ е натоварено Министерството на социалната политика, което до последната кабинетна промяна въ Югославия, се ръководеше и управляваше от днешния министър-председател, г-нъ Драгича Цвѣтковичъ.

Същото положение е и въ почти всички останали европейски държави.

Г-да народни представители! За да видите пък, до каква степен са усъвършенствувани и засилени грижите за пострадалите от войните въ други държави, азъ ще ви спомена само за някои грижи тамъ, напр., въ Югославия. Всеки от вас, който е ималъ случай да мине презъ гара Бѣлградъ, непременно е забелязалъ до гарата една монументална 5-етажна сграда — Домът на инвалидите. Тамъ всеки пострадал от войните инвалид, офицеръ или войникъ, безразлично, има право на едноседмичен престой на квартира и храна. Въ това здание са уредени пансиони за всички сираци от войната. Тамъ иматъ модерна читалня, модерни бани и кухни. Въобще всичко, което може да задоволит най-изтънчения вкусъ, е дадено на пострадалите от войните.

Независимо от това, въ бюджета на Югославия за 1937 г. е прокарано едно постановление, съ което Министерският съветъ има право да увеличава ежегодно кредита за пенсия на пострадалите от войните въ разходи, каквито той намери за добре. Тази година, забележете добре, въ югославския бюджетъ са предвидени

307 милиона динара — приблизително 650 милиона лева — за подпомагане на 130.000 пострадали от войните. А забележете и друго — че до този моментъ за същото число пострадали от войните са изразходвани 103 милиона динара. Значи явно е, че въ Югославия — а това ще го кажа и за всички останали европейски държави — въ днешния моментъ, когато се говори за трѣскави въоръжения, хората са загрижени да въоръжаватъ и духоветъ. А у насъ съ гласуването напоследъкъ бюджетъ увеличихме кредита за пенсия на пострадалите от войните само съ 20 милиона лева. Виждате, че докато другаде съ 200% са увеличени тия кредити, у насъ се увеличаватъ съ единъ милионен процентъ.

Министъръ Добри Божиловъ: Г-нъ Славовъ! Въ Югославия даватъ по-малко, отколкото у насъ. Направете по-добре сметка и ще видите, че у насъ е повече. Въ Югославия за 130.000 пострадали са предвидени 630 милиона лева, а у насъ за 43.000 пострадали са предвидени 240 милиона лева.

Стойно Славовъ: Ще Ви кажа, г-нъ министре, че тамъ съществуватъ двойни пенсии. Ако желаете, азъ мога да се изясня.

Министъръ Добри Божиловъ: Изяснете се.

Стойно Славовъ: Тамъ съществуватъ общи пенсии за всички пострадали от войните и отделно за бедните пострадали. Всеки беденъ инвалидъ получава две пенсии. Въ изобразяване грижите за пострадалите от войните мога да ви съобща и много курioзни факти. Така напр., въ Югославия на всички бедни, пострадали от войните, се изпраща всяка сутринъ топла храна съ казанчета отъ къща на къща. Къде въ България съществуватъ тия грижи? Ако погледнемъ на положението на пострадалите от войните въ всички европейски държави — Франция, Германия и др. — ще видимъ, че тамъ пострадалите са на особена почитъ. Азъ не зная, дали е необходимо да ви съобща, че когато въ Франция се движи някой инвалидъ, сакайтъ, неджгайтъ, и рече да пресѣче улицата, стражаретъ командуватъ, цялото движение да спре. Къде въ България има подобни грижи за пострадалите от войните? Азъ имамъ възможностъ при другъ случай да ви опиша, какво е положението на пострадалите от войните и специално на инвалидите въ Германия.

Прочее, г-да народни представители, при наличността на горните факти и на съществуващите явилъ несъобразности въ наредбата-законъ за пенсията за инвалидност и при явно изразената воля на народното представителство да се създаде единъ завършенъ и дълбокъ законъ, за мене поне е цѣла изненада внесенниятъ законопроектъ само съ единъ единственъ параграфъ. И, за да не бѣда голословенъ, азъ ще ви посоча само няколко конкретни случая. Така напр., въ чл. 4, алинея втора и трета, на закона-наредба за пенсията за инвалидност се определя кога и какъ може някой пострадал от войната да получи и получи пенсия. Тамъ има някои ограничения, някои срокове, някаква процедура, която явно лишава отъ права онези, които са пропуснали да си ги подирятъ. И не е ли справедливо, не е ли време, не е ли днесъ деня, когато тия, които тождо години не са били въ тежестъ на нашата държава, на нашия бюджетъ, да ги улеснимъ, като приемемъ онова изменение, за което става дума въ нашия проектъ и да имъ дадемъ възможностъ поне въ последните години на своя животъ да получатъ някакъвъ даръ отъ държавата за нещастieto, което ги е сполетѣло?

Трѣбва ли да ви спомямъ за необходимостта, напр., по чл. 16 да се намалятъ годините за преосвидетелствуване отъ 55 на 50? Та кой отъ васъ не е убеденъ, че ако въ продължение на 20—25—30 години някой недостатѣкъ на единъ инвалидъ не е могълъ да се поправи, може да се поправи за 5 години? Защо е необходимо тия сакаитъ, неджгаитъ, тровани хора да ги разкарваме по медицински комисии за нищо и никакво? Вѣрно е, че може да има и елошаване на единъ недостатѣкъ, но законътъ въ други членове дава възможностъ на всеки инвалидъ, когато почувствува, че недостатѣкътъ му е увеличенъ, да иска преосвидетелствуване. Явно е, че и тукъ една корекция е абсолютно, необходимо.

Азъ искамъ тукъ да обърна вниманието ви и върху процедурата по обжалване решенията на Пензионния съветъ. Онези отъ васъ, които са адвокати и са имали възможностъ да защитаватъ инвалиди по такива процеси, знаятъ, че са необходими тамъ вещи лица, трима лѣкари, че се плашатъ разходи по 500—600 л. отъ тия нещастни бедни хора, само за да обжалватъ несправедливите реше-

ния. Тъ трябва да правят заеми, трябва да търсят сръдства. Та не е ли необходимо да се опрости тази процедура, за да улесним тия хора при желанията им да обжалват някои несправедливи решения на Пенсионния съвет?

Освен това, въ чл. 67 се говори, че една майка и един баща, които сж загубили няколко свои синове въ войната, имат право да получават пенсията само за един. На какво основание? Та другите синове не сж ли им деца? Ако тѣ бѣха живи и здрави, нѣмаше ли да помагат сѣ нѣщо на своитѣ родители? Та кой отъ васъ нѣма да се съгласи, че е необходимо да се внесатъ корекции и тукъ, като се даде право на родителитѣ, които иматъ убити или починали въ войнитѣ повече синове, да получатъ пенсия за всички, а не само за единъ? А вие знаете какви сж тия пенсии. Тѣ нѣма да обогатятъ тия родители, а нѣма да се разори и държавата, ако даде пенсии на такива бащи и майки.

Въ членове 67 и 70 се говори за сборни пенсии. Може би, най-малко на мене се полага да педирамъ тази кауза, но все пакъ, ще си позволя и тукъ да ви обърна вниманието. Представете си, че вдовцата на единъ редникъ, подофицеръ или офицеръ, поради сѣдбата, е изоставена на себе си. Тая нещастница, която е загубила мъжа си и сѣ голѣми унижения, сѣ молби, сѣ просия е успѣла да намѣри нѣкъде службѣца, сѣ която да поддържа децата си, законътъ предвижда ограничения за такава жена при получаване сега на заплатата, а въ последствие на пенсията. Кой отъ васъ нѣма да се съгласи, че когато единъ воененъ инвалидъ или пострадалъ отъ войнитѣ, следъ като е служилъ години на нѣкоя малка служба и сѣ му удържани пенсионни удържки въ продължение на години, когато е билъ на служба, който има право на гражданска пенсия, защото сѣ му удържани пенсионнитѣ удържки, той не трябва да бѣде лишаванъ отъ военнопенсията, защото е загубилъ ръката си и трябва да получава своята инвалидна пенсия? Кой отъ васъ нѣма да се съгласи, че тая корекция е възприемлива?

Освенъ това, искамъ да спра вниманието ви и върху заповитѣ, които се правятъ върху пенсиятѣ на военноинвалидитѣ. Ами че ако въ чл. 8 отъ закона за общественитѣ осигуровки е казано, че помощитѣ и пенсиятѣ на осигуренитѣ по тоя законъ, както и тия на тѣхнитѣ наследници, сж неотстъпваеми, т. е. не подлежатъ на запови и на залагане, защо на военноинвалидитѣ и на пострадалитѣ отъ войнитѣ да се правятъ запови върху пенсиятѣ?

Г-да народни представители! Както виждате отъ посоченитѣ факти, за пострадалитѣ отъ войнитѣ и въ миналото, и сега, въ наредбата-законъ сжществуватъ редица ограничения, отмибяването или измибяването на които е абсолютно наложително. Поради тия причини азъ педирамъ именно каузата за измибяване и допълнение не само на чл. 64, а на цѣлата наредба-законъ, тъй както е предложено и въ нашето законодателно предложение.

Г-да народни представители! Сега ще премина къмъ предлаганото увеличение на пенсиятѣ на пострадалитѣ отъ войнитѣ. Справедливостта налага да се признае, и азъ не мога да не призная, че отъ всички досегашни увеличения предлаганото е сравнително най-чувствително и най-голѣмо. Обаче азъ не мога да не призная и друго нѣщо.

Председателствувашъ Георги Марковъ: Г-нъ Славовъ! Часътъ е осемъ. Кога ще свършите?

Стойно Славовъ: За 5—10 минути ще свърша.

Председателствувашъ Георги Марковъ: Азъ моля, г-да народни представители, да се съгласите, да продължимъ заседанието до гласуване на първо четене законопроекта, който се разглежда. Г-нъ Славовъ ще говори още десетина минути.

Министъръ Добри Божиловъ: Има комисия въ 8 ч., затуй ще трябва да се вдигне заседанието.

Председателствувашъ Георги Марковъ: Тогава ще вдигна заседанието.

Министъръ Добри Божиловъ: Нека се изкаже ораторътъ.

Председателствувашъ Георги Марковъ: Добре. Които г-да народни представители приематъ да се продължи заседанието, докато се изкаже ораторътъ, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.
Продължете, г-нъ Славовъ.

Стойно Славовъ: Г-да народни представители! Азъ добросъвестно трябва да призная, че г-нъ министърътъ

на финанситѣ удържа на обещанието, което даде предъ Парламента. Той даде едно увеличение на инвалиднитѣ пенсии, което покрива напълно неговото обещание. Обаче веднага трябва да добавя, че той стана жертва на една — нека не кажа голѣма дума — игра, а именно, че се увеличаватъ пенсиятѣ на ония, които нѣма да ги получаватъ въ бъдеще.

Министъръ Добри Божиловъ: Ще видите, че не е така.

Стойно Славовъ: Това сж пенсиятѣ на сирацитѣ и вдовичитѣ сѣ по едно, две и повече деца. Азъ не искамъ тукъ да ви отечавамъ сѣ цифри и данни, за да ви показвамъ, че действително най-чувствително е увеличението на пенсиятѣ на тази категория хора, които презъ течение на тази година ще престанатъ да получаватъ пенсии.

Друга една неправда, която сжществува въ таблицата, това е несъразмѣрността на пенсиятѣ между отдѣлнитѣ категории. Така напр., особено фрапираша е разликата въ размѣритѣ между пенсиятѣ на инвалиди сѣ 40 и 50% изгубена работоспособностъ. Тая разлика се движи сѣ единъ маршъ несравнено по-голѣмъ, отколкото между всички други категории.

Не искамъ да посочвамъ цифри, за да не ставамъ отегчителенъ. Ако г-нъ министърътъ пожелае, ще отвори таблицитѣ и ще види.

Министъръ Добри Божиловъ: Въ комисията.

Стойно Славовъ: Трети дефектъ е липсата на основно начало за изчисление размѣра на пенсиятѣ. Таблицитѣ сж произволно съставени. Докато въ членове 10 и 16 е определено едно правило, по което става изчислението на пенсиятѣ на пострадалитѣ въ мирно време лица и е казано, че се взема процентъ отъ нормалната заплата, азъ не видѣхъ такава нѣщо за пострадалитѣ отъ войнитѣ. Намѣрихъ въ нѣкои текстове нѣщо...

Министъръ Добри Божиловъ: Недейте забравя, че основното начало бѣше да има 10 л. минимумъ на день. Отъ 160 л. минимумъ се увеличи на 300 л.

Стойно Славовъ: Правъ сте, г-нъ министре.

Министъръ Добри Божиловъ: Изхождайки отъ това начало, се направиха другитѣ корекции.

Стойно Славовъ: По-нататъкъ азъ имамъ да ви кажа и друго нѣщо.

Нѣкой отъ дѣсно: Стига!

Стойно Славовъ: Азъ имамъ дългъ да се изкажа. Ако не искате, недейте слуша. — Друга неправда е лишаване отъ увеличение пенсиятѣ на известни категории. Г-да народни представители! Ако се тегли една черта въ таблицитѣ между пенсиятѣ на онѣзи, които застѣга законътъ, ще се види, че се получава нѣщо като линия на фронта около Мадридъ. (Оживление) Известни хора се ползватъ отъ привилегиитѣ и увеличенията. Ето ви Мадридъ, ето ви и линията около него. Ако теглите друга линия, ще видите, че тя наподобява линията на Каталонския фронтъ. Увеличенията не сж засегнали военноинвалиднитѣ пенсии на 1400 души, отъ които 514 сж редници, и това поражда чувство на недоволство.

Въ всѣки случай азъ не мога да разбера, защо тѣзи хора ги лишаватъ отъ пенсии, когато всички тия искания на пенсионеритѣ сж изразени въ толкова петиции до васъ, г-да народни представители, въ толкова писма, сигурно и до г-нъ министра, и до онѣзи, които на времето подписаха законопроекта, който азъ внесохъ. Тѣ сж много малко на брой и ще сж необходими максимумъ 5—6 милиона лева за удовлетворяване на тѣхнитѣ искания.

Г-да народни представители! Въ този редъ на мисли азъ искамъ да спра вниманието ви на нѣколко цифри, които ще ви илюстриратъ, какви сръдства сж се харчили и колко биха се харчили, ако се съгласимъ да удовлетвориамъ пострадалитѣ отъ войнитѣ така, както тѣ, поне за сега желаятъ.

Г-да народни представители! 13.981 лични военноинвалидни пенсионери, колкото сж били къмъ 1 септември 1938 г., сж получавали пенсии на обща сума 90.135.260 л., а 50.091 наследствени военноинвалидни пенсионери сж получавали общо 176.939.900 л., или всичко сж се плащали 267.075.160 л. По проекта, който г-нъ министърътъ ни представи за сѣция брой инвалиди отъ войнитѣ — може въ настоящия моментъ да сж по-малко, азъ правя изчислението за

онзи брой пенсионери, за които имам данни — за 13.981 пенсионери за първото тримесечие, които сигурно са намалели, понеже някои от тях са умрели, други са влезли в пълнолетие и са престанали да получават пенсия, са били похарчени 22533.815 л. За следващите 9 месеца, според предвиденият размер от г-н министра, ще се платят за личните военно-инвалидни пенсии 78.624.735 л., или общо за цялата година ще се платят за военно-инвалидни пенсии 101.168.550 л.

За 50.081 наследствени пенсии е трябвало да бъдат изплатени — по старият размер — за първото тримесечие 44.234.397 л. За следващите 9 месеца сумата възлиза на 169.936.080 л., или общо за наследствени пенсии през годината — 214.170.477 л., а общо за 64.062 военно-инвалидни пенсии на пострадали от войните, по проекта на г-н министра на финансите — според моите изчисления, правени най-прецизно — трябва 315.338.027 л. Така сума, обаче, която се получава, следва да бъде намалена от икономията на пенсията на сираците, които поради пълнолетие престават да получават пенсия през течение на настоящата година.

Ние имаме 5760 сираци, които по проекта на г-н министра ще получат 24.831.500 л.; вдовици съ също, две и три деца, които ще минат в категорията „сама вдовица“ и, следователно, ще получават половината от сегашния размер на пенсията, са 5.723 души и, ембесто да получават 48.352.300 л., ще получават максимум 24.176.150 л. — колкото прави по проекта на г-н министра — или общо през текущата година ще имаме една икономия само от пълнолетие на сираците — 49.007.650 л., която сума, като се приспадне от 315.338.027 л., ще остане, че за текущата година, при направения икономия — без да се прибави нито един лев от икономията, която ще се направи от пенсията на умрели инвалиди, техните родители и пр. — ще трябва да платим всичко 266.330.377 л. А миналата година, както ви споменах, според таблицата на г-н министра, са платени 237.075.150 л., или близо 1 милион лев по-малко от изразходваният през миналата година.

Г-да народни представители! Да видим сега какво би се изразходвало, ако се приеме проектът, който такъв голям брой народни представители подписаха с готовност. За военновинвалидни лични пенсии, изчислени върху същия брой 13.981 пенсионери, за първото тримесечие приемаме — и тъй трябва да бъде — че ще се изплати същата сума 22.533.815 л. За следващите три тримесечия ще трябва да се изплатят 82.936.350 л. Или общо за военновинвалидни лични пенсии ще се изплатят 105.470.165 л. — 4 милиона лева повече отколкото по проекта на г-н министра. За наследствени пенсии за първото тримесечие приемаме пак същата сума — 44.234.397 л., а за следващите 9 месеца или три тримесечия — 174.768.030 л., или общо 219.002.427 л. А общо за лични и наследствени пенсии — 324.472.592 л. Като приспадне общата, глобалната сума, която би стегвало да се изразходва по проекта на народното представителство — около 50 милиона лева, както казах по-горе — ще трябва да се изразходват 274.472.592 л. — горе-долу толкова, колкото ги гласувахме по бюджета на Главната дирекция на държавните дългове.

И така, г-да народни представители, при една рекапитулация можем да извадим следното заключение. За задоволяване на инвалидите по проекта на народното представителство както вече споменах — да не повтарям — който проект се възприе от пострадали от войните — като крайна цел, но като нещо, което би ги задоволяло временно, ние бихме изразходвали около 9—10 милиона лева въ повече. Аз мисля, обаче, че тази сума няма да бъде повече от 8—9 милиона лева, защото се намалява постепенно броят на пострадали от войните — на родители на убитите, които сега са възрастни хора, и на самите инвалиди — тъй като ежегодно мнозина от тях напускат живота. Ако направим изчисление, по колко души от пострадали от войните ежегодно се преселват на този свят, ще видим, че броят им не е по-малък от 1.500 души. Съ икономията, която ще може да се направи поради смъртта на тези пострадали от войните, бихме могли да задоволим инвалидите по този проект, за който вече ви говорих.

Г-да народни представители! Тези сравнения и констатации направих с намъреност, да ви посоча, че въ края на гласуването суми въ бюджета на Дирекцията на държавните дългове, по параграфа, определен за военновинвалидни и други пенсии, имаме възможност да рецензираме проекта за изменение и допълнение на закона за пенсията за инвалидност, под който проект почти всички вие сложихте своя подпис.

Г-да народни представители! Ако държа и моля за това, то е, не защото се води от някакви дребни амбиции, а само за това, че първо, съ проекта на народното представителство се дава един несправен по-завършен и цялостен закон; второ, че самите пострадали го приемат като нещо по-близо до задоволяване на техните нужди; трето, че няма да обидим абсолютно никого, като на всички категории ще се даде по едно малко и справедливо увеличение; и, четвърто, приближаваме се, или, по-скоро, изравняваме пенсията на пострадали от войните съ тия на мирновременните инвалиди и пострадали — принципът, легнал въ членове 10 и 26 от наредбата-закон за пенсията за инвалидност, където, както знаете, пенсията се изчислява по съвършено друг начин.

Г-да народни представители! Аз искам да спра вниманието ви и на моралната страна въ въпроса. Сега, когато цял свят тръскаво се въоръжава, когато всички се готвят да посрещнат възможните усложнения и изненади, когато и ние преди няколко месеца съ небивало еднодушие, ентусиазъм и лека ръка гласувахме милиардни кредити за въоръжаване родната си армия, ние имаме въ този момент да изпълним още един високопатриотичен и обществен наш дълг. На нас предстои да въоръжим морално нашия народ. Защото за никого не е тайна, че духът е не по-малко важен фактор при въоръжаването. Особено за нас, като малък и беден народ съ малка материална възможност, недостатъчна за едно истинско и пълно модерно въоръжаване, духът е и ще играе изключително значение на поле бити.

Ето защо нам се налага да въоръжим духът на българина. Едно от средствата за това е повече и по-голям гриж за жертвите от войните. Защото ще се съгласите, г-да народни представители, че окаяното положение на нашите инвалиди, сираци, вдовици и родители на пострадали от войните, були въ подрастващите поколения чувства, които мъчно могат да бъдат източник на военни добродетели. При вида на бедстващите сакати, слепи, глухи и други инвалиди, при гледката на гладувашите сираци, пред слезите на сиротите вдовици и пред грохнали вид на немошните стари родители, въ съзнанието на младежта веднага изпъква страшната картина за утрешната ѝ съдба.

Бива ли ние, избраници на народа, да си стискаме очите пред тази страшна перспектива? Трябва ли само за това, че някои бюрократи не желаят да си дадат труд да съберат всички закони, уреждащи положението на пострадали от войните, въ едно цялостно законодателство или въ конкретния случай да напишат само няколко текста за изменение и допълнение на закона за пенсията за инвалидност, да скръстим ръце и да чакаме да им дойде кефа да сторят това?

По тези съображения и поради това, че за едно сравнително по-справедливо задоволяване на пострадали от войните ще се изразходват само няколко 8—9 милиона лева повече, аз отправям апел, първо, към г-н министра на финансите и, второ, към вас, които, както вече казах, искате пълнен и цялостен закон за пенсионирането на инвалидите, да се съгласите да се изпрати законопроектът въ комисията, гдето да се допълни поне съ онези текстове, които бяха легнали въ нашето частно законодателно положение.

Това се налага и от обстоятелството, че на няколко места въ наредбата-закон за пенсията за инвалидност е утвърдена датата 1 юлий 1933 г. — чл. 64, алинея втора, и чл. 71, алинея втора — която сега губи своето значение и трябва да се замени съ 1 април 1939 г., откогато ще влезат въ сила таблиците. Там, въ комисията, при свободна атмосфера, освободени от чужди влияния, ще можем да обмислим всички полезни изменения и допълнения, които биха били необходими, за да задоволим някои от исканията на различните категории пострадали от войните.

Г-н министре! Вървам, че въ комисията ще направим това.

Министър Добри Божилов: Аз казах това предварително.

Председателстващ Георги Марков: Г-да народни представители! Моля да се съгласите, да вдигнем заседанието за утре, 15 ч. след обяд, съ следния дневен ред:

1. Отговоръ на запитването на народния представител Петко Стояновъ къмъ министъръ-председателя по наредбата-законъ за Главната дирекция на строежитъ;

Първо четене законопроектитъ:

2. За измѣнение на чл. 64 отъ наредбата-законъ за пенсиятъ за инвалидность — продължение разискванията;

3. За извънбюджетенъ кредитъ отъ 25.000.000 л. за изплащане стойността на отчужденитъ мѣста за летище „София“;

4. Второ четене законопроекта за уреждане собствеността върху общинскитъ мѣста, дадени или заети за жилища на бездомницитъ, и

5. Одобрение предложението за приемане на държавна служба по ведомството на Министерството на народното просвѣщение чужди подданици.

Който сж съгласни съ този дневенъ редъ за утрешното заседание, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранieto приема.

Вдигамъ заседанието за утре 15 ч.

(Вдигнато въ 20 ч. 20 м.)

Председателъ: **СТОЙЧО МОШАНОВЪ**

Подпредседателъ: **ГЕОРГИ МАРКОВЪ**

Секретари:

Д-РЪ НАЙДЕНЪ НАЙДЕНОВЪ

Д-РЪ ПЕТЪРЪ ЯЛАНОВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: **ДОНЧО ДУКОВЪ**